

Slovenski 9 čebelar

YU-ISSN-0350-46907
Letnik XCV – Leto 1993

LETO 1873 – PRIČETEK PERIODIČNEGA ČEBELARSKEGA TISKA NA SLOVENSKEM

Slovenski čebelar

Št. 9

1. september

letnik 95

VSEBINA

Janez Mihelič: Uvodnik	225
Pavle Zdešar: Čebelarjeva opravila	226
Milan Meglič: Bodimo ponosni na pristni slovenski med	228

IZKUŠNJE NAŠIH ČEBELARJEV

Lojze Ličen: Delo krepki in uči	229
Milan Meglič: Izrezovanje trotovine	230
Ivan Krajnc: Bor	231

BOLEZNI ČEBEL

R. Moosbeckhofer: Možnosti za zatiranje poapnele zalege	233
Stane Krajnc: Nekaj o uporabi bayvarola	234

IZ TUJE LITERATURE

Ch. Bolgenzahn: Križanje pri vzreji čebel – da ali ne?	236
Anne Bahrs: Med, sladka dobrotina iz naravnih lekarn	237

IZ ZGODOVINE SLOVENSkih ČEBELARJEV

Marija Stanonik: Čebela – žlahtna spremljevalka slovenske kulture	239
---	-----

NEKOČ SO PISALI

France Guna: Naši ulnjaki	244
Marjan Debelak: Fran Lakmayer: Umni čebelar	245

OBLETNICA

Janez Mihelič: Alojz Mager z Raven na Koroškem je praznoval 90-letnico	247
--	-----

ZA MLADE ČEBELARJE

Viktor Kladnik, Aleš Staroveški: Posavsko tekmovalje mladih čebelarjev	248
--	-----

IZ DRUŠTVENEGA ŽIVLJENJA

Franci Marolt: Čebelnjaki v sevniški občini	250
Jože Krivec: Izleti čebelarjev ČD Peter Močnik iz Maribora	251
Franjo Marošek: Izlet ČD Vojnik	252

OSMRTNICE
MALI OGLASI
OBVESTILA

CONTENTS

Janez Mihelič: Editorial	225
Pavle Zdešar: Beekeepers occupations in September	226
Milan Meglič: Let us be proud of quality of our honey	228

OUR BEEKEEPERS EXPERIENCES

Lojze Ličen: Work is good for knowledge	229
Milan Meglič: What about cutting a drone combs	230
Ivan Krajnc: Pine tree	231

BEE DISEASES

R. Moosbeckhofer: How to cure a clark brood	233
Stane Krajnc: Some information about treatment an use of Bayvarol	234

FROM FOREIGN JOURNALS

C. Bolgenzahn: Crossbred of bees – yes or no?	236
Anne Bahrs: Honey a swit kindness	237

HISTORY OF SLOVINE BEEKEEPING

Marija Stanonik: Bee- a generous companion of slovene culture	239
---	-----

ONCE APON A TIME

France Guna: Our old beehouses	244
Marjan Debelak: Fran Lakmayer: »Umni čebelar	245

ANNIVERSARY

Janez Mihelič: Alojz Mager from Ravne na Koroškem was selebriting a neinty years	247
--	-----

FOR YOUNG BEEKEEPERS

Viktor Kladnik, Aleš Staroveški: Contest of young beekeepers in Posavje region	248
--	-----

FROM THE SOCIETY LIFE

Franci Marolt: Bee houses in Sevnica region in pictures	250
Jože Krivec: Excursions of Maribor beekeepers	251
Franjo Marošek: ČD Vojnik Freep	252

OBITUARIES
SMALL ADVERTISEMENTS
NOTICE

Čebelarji čebelarskega društva Sevnica na obisku pri inž. Šivicu v Šempetru pri Novi Gorici.

UVODNIK

Čebelarška sezona se je končala in velika večina čebelarjev je z njo lahko zadovoljna ali celo zelo zadovoljna. Seveda medenje ni bilo povsod enako izdatno, vendar je po daljšem času spet zamedil gozd, to pa so najbolj izkoristili prevozniki čebelarji. Ponekod je zamedila tudi hoja, čeprav je to pri nas žal manj pogosto, tako da bo hojevca dovolj tudi za izvoz.

Žal pa se je prav pri tem nekoliko zataknilo, saj za zdaj še nobeno podjetje ne odkupuje gozdnih medov za izvoz, tako da so čebelarji upravičeno zaskrbljeni. Sprašujejo se, ali ni poslovnega interesa, da se odkup še ni začel. Kot je znano, je bila Nemčija naš dolgoletni kupec predvsem hojevega medu. Letošnji gozdni med je namreč zelo kakovosten, zato ne bi smelo biti težav pri izvozu. Res pa je, da je v zahodni Evropi zadnja leta zelo velika konkurenca medu iz vzhodnih dežel. Odkupovalci obljublajo, da bo o pogojih odkupa kaj več znanega konec avgusta.

Pojavlja pa se še nov problem in ta utegne za razvoj čebelarstva postati zelo škodljiv. Gre za nižanje cen medu pri čebelarjih na domu. Ponekod so se čebelarji namreč že organizirali in začeli ponujati med doma ali v podjetjih po pretirano nizki ceni, in sicer po 250 SIT za kilogram. To so predvsem čebelarji, ki pridelajo največ akacijevega medu. Ker tega teže prodajo kot gozdnega, skušajo kupce privabiti s ceno. Večina čebelarjev sicer na domu prodaja med po 350 ali 400 SIT (hojev med po 450 SIT), vendar lahko s pojavom takšne konkurence cena medu pri čebelarjih pade. Dolgoročno gledano pa je pretirano razvrednotenje domačega medu lahko čebelarstvu zelo škodljivo, čeprav se bodo omenjeni čebelarji izgovarjali, da ravnajo tržno. Kupci se bodo namreč navadili, da je tudi domači med lahko cenen, zato bodo takšno ceno zahtevali tudi vnaprej, čeprav bo medu manj oziroma bo letina slaba. Izkušeni čebelarji zato ob boljših letinah raje pustijo nekaj medu v zalogi za prihodnje leto, saj se prav lahko zgodi, da paše ne bo ali bo zelo pičila.

Zato čebelarje pozivamo, naj ne skušajo na hitro prodati svojega medu po pretirano nizki ceni. Svoj med raje bolje propagirajte, poiščite nove možnosti prodaje, na primer po pošti, kakor to počno francoski čebelarji, ali pa ga skušajte prodati v premičnih trgovinah na kolesih – kot prodajalci pijač – v turističnih krajih. Z zniževanjem cene bo namreč donosnost vašega čebelarstva slaba, še posebno zdaj, ko se je za več kot 30 odstotkov podražil najpomembnejši repromaterial za čebelarje – sladkor. To je predvsem pomembno

za velike in srednje čebelarje, majhne čebelarje pa vse te spremembe prizadenejo precej manj.

Člani čebelarskega društva Metlika pa so že sprejeli sklep, da ne bodo prodajali medu za manj kot 5 DEM za kilogram. Pojavili so se namreč že nekateri posamezniki, ki ga prodajajo po 200 SIT za kg. Pri takšni ceni pa že lahko dvomimo o kakovosti medu.

Zdaj je tudi čas, da čebele pripravite za zimo. Tisti, ki ste bili na gozdnih pašah, prestavite medene sate v medišča, maticam omogočite zaleganje, gozdni med pa iztočite, da ne bo spomladi griže.

Seveda začnite čebele počasi tudi krmiti. Tisti, ki čebele prepozno krmijo z velikimi količinami raztopine, bodo imeli spomladi slabiče. Seveda je zadnji čas, da čebele zdravite proti varozi, če jih še niste.

Številni ste si letos pomagali tudi z informacijami o pašah, ki jih je služba za opazovanje in napovedovanje čebelje paše objavljala poleg drugih informacij na telefonski številki (061) 161-335. Služba je po mnenju večine več kot opravičila svoj obstoj, saj bomo tako bogatejši za marsikateri kilogram medu.

V pripravi oziroma pred tiskom je tudi že čebelarski koledar za leto 1993. Letos ga bomo pripravili nekoliko prej, da bi ga lahko ponudili tudi širšemu krogu in tako z njim propagirali čebelarstvo in čebelje pridelke. Upamo, da nam bodo pri prodaji pomagala tudi društva in posamezni čebelarji.

Urednik, prof. Janez Mihelič

ČEBELARJEVA OPRAVILA V SEPTEMBRU

PAVLE ZDEŠAR

Dnevi so že precej krajši in vsak dan je manj cvetja. V primorju zdaj ohranja toploto morje in noči so tam občutno toplejše kot na celini. Zato matice tam septembra več zalegajo, večja pa je tudi nevarnost močnejšega napada varoze. V višjih predelih je že nevarnost slane in očake lahko pobeli sneg. Sicer pa je september lahko še topel in primeren za pripravo čebel na zimo. Čebelarji se temu prilagodimo in smo veseli

zadnjih kapljic medicīne in koškov cvetnega prahu. Propolizacija v panjih je zdaj najmočnejša, čebele premeščajo medne zaloge bliže zalegi in si pripravljajo tudi zimsko zalogo cvetnega prahu. Letošnje matice so zalegle ta čas precej več jajčec kot lanske, saj njihovo zaleganje že pojenjuje. Nadaljujemo s počasnim krmljenjem. Vse družine pregledamo in očistimo satnike prizidkov ter pazimo, da so v vseh družinah

Čebelar Stane Klopčič iz Male Lašne nad Zlatim poljem je velik ljubitelj čebel. Po napornem delu in ob uspešnem zaključku sezone se takole po domače s harmoniko sprosti ob čebelnjaku. Foto: Pavle Zdešar

matice in da vsaj še malo zalegajo. Pozorni smo tudi na preleganje ali na kakšno osirotelo družino. Pazljivo opazujemo, kako se čebele vedejo ob zožanih žrelih. Družina, v kateri so še troti, navadno prelega, ima slabo ali zelo staro matico, pogosto pa je sploh nima. Te družine zato še posebej skrbno pregledamo. V urejenih družinah so čebele trote praviloma pregnale že avgusta, ob prvem občutnem prenehanju paše. Pazimo na ropanje v vseh oblikah. Proti večeru slabe družine združimo s srednjimi, in sicer prek časopisne pole. Prilijemo jim nekoliko več hrane, da se pomirijo in združijo. Slabičev ne pripravljamo za zimo! V celinskem delu obvezno končajmo krmiljenje proti koncu septembra, izjemoma v prvi tretjini oktobra, v najtoplejših delih Primorja pa do vseh svetih. Ne priporočam zelo hitrega poznega dopolnjevanja zalog, saj na ta način najbolj postarimo čebele. Zato pa čebele raje nakrmimo več kot manj. Ne pozabimo, da bo spomladi najboljši razvoj prav na »umetni« paši znotraj panja. To bomo dosegli s pravilno razporeditvijo z vilicami narahlo opraskanih satov z zalogo hrane ali medenih satov.

Različna so mnenja o tem, kdaj vzeti satje iz medišč in ali zazimiti čebele raje v medišču. Kakor koli že, najpomembneje je, da je hrana prava in pravilno razporejena,

kot nekakšna odeja na gruči, ob njej in za njo. To je še posebej pomembno v panjih z visokim satnikom, med katere spadajo tudi AŽ panji. Ta čas damo v panj nekaj odeje, da toplota ne uhaja po nepotrebnem. V raztegljivih panjih z veliko prostornino pa pustimo toliko prostora in satja, kolikor ga čebele zasedajo.

Če ste upoštevali navodila v prejšnji in tej številki, boste imeli konec septembra pravšnje in pravilno razporejeno kakovostno zalogo hrane in močne družine z mladimi čebelami. To velja za obe, pri nas najpogostejši vrsti panjev. Družine v nakladnih panjih naj imajo nekaj več zimske zaloge (15–20 kg), v AŽ panju na 9 satov bo dovolj že 12–15 kg, v širšem in raztegljivem AŽ panju pa od 12–18 kg. Komur se zdi škoda tolikšne zaloge, naj raje čebelarji v koših ali kranjičih in samo na roje. Če je pozno začela mediti jelka ali hoja, kakor jo tudi imenujemo, čebele pa smo že prej oskrbeli z zalogo, se ne ustrašimo. Počakajmo na ugodno vreme v prvih dneh oktobra, nato pa ob zalegi previdno odstranimo dva do štiri sate in jih zamenjajmo s temnimi, praznimi sati. V dobrem tednu, dokler je še toplo, dokrmimo čebele z 8–10 litri nekoliko gostejše **tople sladkorne raztopine**. Enako naredimo, kadar sodimo, da je medila vrba, ali če imamo v zalogi neko

Dvomatični sistem v nakladnih panjih se je letos obrestoval. Franjo Pregelj iz Šmartna pri Litiji. Foto: Janez Firm

drugo vrsto gozdne mane oziroma za prezimitev čebel neprimeren med. Od vseh gozdnih medov je za prezimovanje najnevarnejša vrbova ali hrastova mana. Čisti hojavec je še najmanj škodljiv, pa vendar dovolj, da v celinskem predelu čebele z njim, ne glede na različna mnenja, slabo

prezimijo. Najbolje pa je v panjih imeti počasi krmljeno sladkorno zalogo, šetrajev ali ajdov med. Kdor krmí pozno in v hladnejših dneh ter v velikih količinah naenkrat, bo zelo izčrpal čebele, hrana bo prehitro skladiščena, ne dovolj predelana, redka in skisana.

BODIMO PONOSNI NA PRISTNI SLOVENSKI MED

MILAN MEGLIČ

Čebelarji že dolgo časa ugotavljamo, da slovenski kupci ne ločijo pristnega slovenskega medu od uvoženega, manj kakovostnega. Tudi v tujini Slovenija po krivici ni znana po svojem dobrem medu.

Da so slovenski čebelarji nekoč predstavljali svetovno velesilo, vedo povečini samo čebelarji, pa še to ne vsi. Zato naj bo naša dolžnost dokazati domačemu človeku in drugemu svetu, da slovenski čebelarski duh pri nas še vedno živi! Povežimo nekdanji svetovni sloves kranjske sivke oziroma *Apis mellifera carnica*, katere prvotno domovino oziroma razširjenost je v svoji knjigi »Naturgeschichte der Honigbienen, 1992, nazorno prikazal veliki in znani čebelarski znanstvenik Friedrich Ruttner, z današnjo stvarnostjo in ne glejmo ljubosumno sosedov Avstrijcev, ki so si v zelo kratkem času prav s to čebelo odrezali boljši kos čebelarskega kruha in si ustvarili ugled. Tudi mi lahko Slovenijo – deželo s sončne strani Alp – obogatimo še z enim biserom: s pristnim slovenskim medom (gozdnim, hojevim, akacijevim, cvetličnim, kostanjevim, lipovim itd.)!

Vendar, ali sploh imamo pristni slovenski med?

Imamo ga, vendar žal le v naših panjih. Takoj ko med iztočimo in z njim napolnimo kozarce, pozabimo na to in ga prodajamo kot manjvredno blago. Še slabše se našemu medu godi, če ga ponudimo v odkup trgovskim podjetjem, ki naš pristni med povečini razvrednotijo. In to ne samo s ceno, ampak predvsem kakovostno. Seveda ne trdim, da ga kemično ali fiziološko spreminjajo. Ne, le vržejo ga v podobne konce kot poceni manjvredni medni sirup, uvožen iz eksotičnih dežel. Mimogrede,

tudi tam morajo zdraviti čebele z različnimi zdravili, mi pa morebitnih škodljivih ostankov v medu ne ugotavljamo, saj ne vemo, katere naj sploh iščemo.

Za boljše razumevanje članka nekaj primerov iz drugih dežel:

V Franciji prodajajo domač akacijev med po še enkrat višji ceni kot uvoženega iz Madžarske. Strogi predpisi trgovcem preprečujejo, da bi madžarski akacijev med prodajali s francosko nalepko za akacijev med. Z analizami namreč točno ugotovijo kraj oziroma območje, na katerem je bil akacijev med nabran. Francoski čebelarji torej s tem nimajo težav.

V Nemčiji in Avstriji je med v trgovinah deklariran tako, da kupec ve, kakšen je in od kod izvira. Pri tem za uvožene medove pogosto ne napišejo, iz katere države je, ampak napišejo le »tuj med«. Uvoženi med neznanega izvora prodajajo zelo poceni, pristni avstrijski oziroma pristni nemški med pa je v trgovinah veliko dražji.

Še primer, ki sem ga nedavno doživel v veleblagovnici KGM v Beljaku. Na moje vprašanje naključno izbrani avstrijski gospodinjini srednjih let, zakaj je kupila pristni avstrijski gozdni med po 119 šilingov za kg namesto uvoženega po samo 29 šilingov za kg, mi je le-ta vljudno pojasnila, da zase kupuje vedno le pristni avstrijski med, ker je najkakovostnejši in najbolj zdrav. Dodala je še, da je pridelava pristnega domačega medu premajhna in da ceni čebelarjevo delo.

Seveda obstajajo tudi kupci s plitvejšimi žepi in ti pač morajo kupovati cenejši uvoženi med. Prav ste prebrali, čeprav se to pri nas čudno sliši. Vsak se rad vozi – nekateri se lahko vozijo z mercedesi, drugi pa se morajo voziti tudi z avtobusom.

V Avstriji so čebelarji uspeli skupaj s čebelarstvom doseči priznanje pristnega domačega medu. Predpisi, ki se jih Avstrijci tudi držijo, jasno določajo, kakšen je pristni avstrijski med oziroma pod kakšnimi pogoji domači med v Avstriji dobi ustrezno deklaracijo. Za ugotavljanje pristnosti so norme za kakovost točno določene. Več o teh avstrijskih pravilih lahko preberete v avstrijskem čebelarstvem glasilu »Bienenvater«, junij 1993.

Požrmo slino in se brez sramu zglejmo po naših sosedih (čeprav jim je, naj mi oprostijo, naš slavni Janša za časa

Marije Terezije solil čebelarstvo pamet). Prepričan sem, da nam ne bodo zamerili, saj tudi mi čebelarimo z *Apis mellifera carnica*.

Več odločnosti torej, ustrezne institucije naj stvar resneje vzamejo v svoje roke in naredijo, kar je treba, sicer bo čebelarstvo v Sloveniji še naprej propadalo, za to pa ne bomo krivi samo čebelarji!

Šele ko bo to zakonsko urejeno, tako da bo na našem trgu zavladal red in bo kupec osveščen, bo čebelarji pozdrav »Naj med!« dobil svoj pravi pomen.

Zkušnje naših čebelarjev

DELO KREPI IN UČI!

LOJZE LIČEN

Prvi primer:

Občinska veterinarska služba mi je naročila, naj pregledam čebele nekega čebelarja na našem območju, saj so sumili, da je njegov čebeljak okužen s hudo gnilobo čebelje zalege. Pred pregledom me je povabil v svojo pisarno tedanji bakteriolog G. Dinič, vodja laboratorija pri Kmetijskem zavodu Nova Gorica. Zanimalo ga je, kako opravljamo preglede. Čisto na kratko sem mu povedal: »Preglednik mora iti v čebeljak čist in iz čebelnjaka priti čist. V primeru bolezni pa je treba zaščititi tudi čebelarja.«

Tedaj mi je povedal in pokazal nov način odvzema vzorcev, za katere obstaja sum, da so okuženi s hudo gnilobo. Pojasnil mi je, da je treba okuženi sat zaviti v debel papir. Papir je treba razgrniti na čist prostor, nanj varno položiti okuženi sat in ga varno in čisto zaviti. Na ovitek je treba napisati, kaj vsebuje, naslov čebelarja in številko panja. No, končno, sem si rekel, en napredek. Saj je bilo dotedanje izrezovanje 10 x 10 cm okuženega sata zelo zelo nevarno za druge okužbe, posebno če je bil preglednik nedosleden.

Pri pregledu sem pri dveh družinah ugotovil običajno okužbo, v panju št. 23 pa sem

samo na enem satu našel okuženi dve celici. Bili sta sicer normalno izobčeni, a pokrovčka sta bila temna. Zaradi te razlike sem ju sondiral z iglo. In glej, z iglo sem iz celic prinesel vzorec, za katerega sem sumil, da je okužen s hudo gnilobo. Po navodilu sem zavil vsak sat posebej in vse odnesel v laboratorij. G. Diniča takrat ni bilo v laboratoriju. Prihodnji dan mi je telefoniral in me vprašal, kako to, da sem na enem satu dobil samo dve okuženi celici. Moje pojasnilo po telefonu mu ni zadoščalo, zato me je povabil na pogovor v svojo pisarno. Tam sem mu vse natančno pojasnil. Nato mi je rekel: »Ali veš, da takšen primer še ni opisan v literaturi?« Od tedaj je minilo že več kot dvajset let.

G. Diniču sem primer pojasnil takole:

Pokrovčka okuženih celic sta bila temna. Bila sta še normalno izbočena, kar je pomenilo, da huda gniloba še ni v zadnjem stadiju. Pokrovčki zdravih celic so mrežasti. Mrežo na pokrovčku sestavljajo zelo zelo majhne odprtine, ki so pravzaprav dihalne pore, prek katerih prihaja zrak do ličinke. Problem nastane, ko se te odprtine zamašijo, in sicer zaradi izhlapevanja rjavkaste mase, ki nastane ob razpadanju okužene

ličinke. Okužena ličinka (žerka) ima bakterije hude gnilobe v prebavilih. Bakterije se zelo hitro razmnožujejo in v tem razmnoževalnem procesu najprej uničijo prebavila ličinke in nato celo ličinko. To je pravzaprav proces razpadanja ličink. Pri razpadanju ličink nastane rjavkasta masa, ki zaradi visoke temperature v panju (približno 34 °C) izhlapeva in zamaši odprtine pokrovčkov. Od bakterij izčrpane, uničene ličinke padejo na dno celice. Pri tem se naredi vakuum, tako da na dno celice pade tudi pokrovček. To je zadnji stadij hude gnilobe.

Drugi primer:

Bilo je v začetku novembra, ko matica sicer preneha zalegati. Za neki čebelnjak na našem območju smo sumili, da je okužen s hudo gnilobo. Zato je veterinar pregledal čebele in zares odkril hudo gnilobo. Na tej podlagi je veterinarska inšpekcija izdala odločbo o zapori dovoza čebel na naše območje v trikilometerskem pasu.

Bližala se je akacijeva paša. Zapora je še vedno veljala. Predsednik čebelarskega društva Nova Gorica je na mojo pobudo predlagal veterinarski inšpekciji, naj bi preklicala zaporo, saj je obsegala najboljši predel akacijeve paše na našem območju. Pred preklicem zapore me je veterinarska inšpekcija zadolžila, naj pregledam čebelnjak z žariščem gnilobe. Spet sem naletel na zelo zanimiv primer. Ugotovil sem, da je čebelar, lastnik čebelnjaka, novembra uničil tri okužene čebelje družine. Trije panji, v katerih so bile okužene čebelje družine, so bili prazni in nerazkuženi. Pri

drugih treh družinah sem ugotovil, da so vse tri normalno zalegale. Med zdravo zalego pa so imele tudi vrste temne pokrovčke. Vsebina v njih je bila suha. To je bil znak, da je bil čebelnjak pozno jeseni še okužen. Dojilje (jesenske) so si pozimi nekako očistile usta in golšo, saj vemo, da čebelji prebavni trakt uniči spore hude gnilobe. Bakteriološka analiza vzorcev bolnih celic je potrdila hudo gnilobo v vseh treh družinah. Zato je moral čebelar vse tri družine uničiti in panje sanirati (razkužiti). Okužene sate in mrtve čebele sem varno zložil v primerne kartonske škatle in jih tudi varno pripeljal v Tovarno pohištva Meblo. Tam smo jih zažgali v tovarniški peči, ki je gorela noč in dan z visoko temperaturo. Vse druge predmete, ki so ostali v čebelnjaku in za katere sem sumil, da so okuženi, sem dobro pomil z 2-odstotno raztopino lužnega kamna (Na OH). Pri delu sem bil oblečen v obleko iz najlona, tako da sem se lahko ob vsakem najmanjšem dotiku z okuženim predmetom takoj razkužil. Pri tem delu so obvezni gumijasti škornji in gumijaste rokavice. Po končani sanaciji se je treba dobro razkužiti, da človek ne postane bakterionosec. Panje sem ožgal s plinsko spajalko brez poprejšnjega čiščenja prizidkov in propolisa, saj je vse, kar je v okuženem panju, okuženo in mora zgoreti. Ob tem delu je treba obvezno imeti poleg posodo z vodo, če bi morebiti kaj zagorelo. Sanacija žarišča je popolna, ko pred čebelnjakom prekopljemo nekaj metrov zemljišča ali nasujemo čisto zemljo v razdalji 1 do 2 metra.

IZREZOVANJE TROTOVINE ?

MILAN MEGLIČ

Učili so nas, da je izrezovanje trotovine eden izmed ukrepov za preprečevanje rojenja. Nekateri so ta kruti postopek imenovali »puščanje krvi«.

V novejšem času priporočajo izrezovanje trotovine tudi kot enega izmed naravnih ukrepov pri uničevanju varoe.

Danes, po mojih izkušnjah, s »puščanjem krvi« ni treba več povzročati nepotreb-

nega stresa v čebelji družini. Res je, da s klasičnim izrezovanjem trotovine mečemo dragocene tolarje skozi okno, ker:

1. rojenje lahko preprečujemo oziroma obvladujemo z drugačnimi, današnjemu času in moderni tehnologiji prirejenimi ukrepi;

2. kaže, da bomo varozo lahko obvladovali z zdaj že uveljavljenimi zdravili (npr. fluvalinatnimi ploščicami).

Strogi predpisi o higijeni, fiziološki in kemični neoporečnosti medu v razvitih zahodnih državah ne omenjajo morebitnih negativnih posledic uporabe teh zdravil.

Zavedajmo se, da smo se samo z enkratnim izrezovanjem pokrite trotovine iz gradilnika ali zato prirejenega satnika odpovedali najmanj 3 kg medu ali skoraj 1 satu čebelje zalege. Sodim, da je bilo to brez potrebe (čeprav smo z morebitnim vračanjem iztisnjene soka iz trotovske zalege čebelam vrnilo nekaj njihove energije in pridobili pri tem tudi nekaj voska).

Navzočnost trotov v čebelji družini v določenem obdobju je povsem normalna,

torej je NARAVNI ZAKON.

Da bi življenjske razmere čebelje družine čim bolj približali sto tisoč let ustaljenemu bioritmu, trotovine ne izrezujemo več. Prepričan sem, da je čebelja družina brez trotov delovni invalid z omejenimi zmoglostmi nabiranja nektarja, cvetnega prahu in graditve satja ter drugih aktivnosti. Namesto izrezovanja trotovine v svoji praksi raje dodajam več satnic. S tem pospešeno obnavljam satje, kar je zelo pomembno za zdravje čebel, in dajem čebelam v sicer utenjenem AŽ panju možnost za sproščanje energije v čebelarjevo korist.

BOR (Pinus s.L)

IVAN KRAJNC

Bor je več deset metrov visoko drevo, njegov les pa je zelo kakovosten za obdelavo in kurjavo. Njegova glavna korenina prodre globoko v zemljo. Mlada stebila in veje imajo rdečkasto lubje, ki pozneje porjavi. Veje se sčasoma razširijo kot dežnik. Sivozelene, 5–6 cm dolge iglice so v parih (po dve na enem kratkem poganjku). Cveti so enospolni. Ženski cveti so v socvetjih, pozneje pa se razvijejo v storž.

Vonj in okus sta smolnata in spominjata na terpentin. Cveti maja, dozoreva oktobra prihodnje leto, seme pa izpade tretje leto spomladi. Rdečli bor je razširjen po vsej Evropi, največkrat kar v strjenih sestojih. Poznamo več vrst bora. To drevo najbolj uspeva na peščenih ravninah.

Moški cveti – mačice so grozdasto nanižani pri zasnovi daljše vejice. Bor cveti maja, nekatere vrste v prvi, druge pa v drugi polovici, tako da imajo čebele pašo ves mesec. Daje obilo cvetnega prahu in nekaj nektarja. Ob ugodnem vremenu, in če so izpolnjeni tudi drugi pogoji, potrebni za medenje, se na boru pojavi bogata borova mana. Z bora dobivamo obilo borove smole. Z destilacijo iglic in drobnih vejic v gozdnih predelih pridobivajo tudi eterično olje, ki ga rabijo v zdravilstvu in industriji. Med je zelo cenjen, kot sicer vsi gozdni medovi.

Na boru živijo vsaj štiri vrste lubnih ušic (lahnid), proizvajalk mane, ki jo čebele

pridno nabirajo. Kaparjev (lekani) na boru ni. Čebele nabirajo mano na boru maja, junija in septembra. Borova mana se v satju ne strjuje, če ji ni primešana mana z mecesna. Ta se strjuje v tako imenovani cementni med, torej v med, ki ga ne moremo iztočiti. Med je prijetnega okusa in le počasi kristalizira.

Samice ušic odlagajo jajčeca oktobra, praviloma na spodnjo stran borovih iglic. Jajčeca kasneje počrniijo, v začetku pa so svetlo rumene barve.

Zarodnice spomladi sesajo najprej na iglicah, pozneje pa na eno do dve leti starih vejicah. Ob ugodnem toplem vremenu včasih že ob koncu aprila opazimo krilate samice (navadno je to maja), ki se razširijo na mlade poganjke. Prek leta se prehodna oblika ušic zadržuje na iglicah bora.

Medenje na boru še ni dovolj raziskano, vendar domnevajo, da je zaradi razširjenosti bora v Sloveniji precej tudi borove mane. Dobro bi bilo, če bi služba za napovedovanje medenja v svoj program vključila tudi bor.

Bor uporabljamo v zdravilstvu podobno kot druge iglavce. Zdravilnost posameznih delov pa je pri boru nekoliko večja. Bor je bil že od nekdaj cenjen kot zelo dobra zdravilna rastlina. Bori s Himalaje so bili zaradi svojih zdravilnih učinkov že pred 5.000 leti znani v vzhodnoazijskem ljudskem zdravilstvu. Na Kitajskem zadimijo z

borovimi iglicami prostor, v katerem je kdo umrl, češ da vonj po boru privablja pokojnika nazaj v dom in da bo tako ostal med njimi. Iz smole, pomešane z zelmi, so pripravljali in še danes pripravljajo zdravilna mazila, iz majhnih zelenih storžkov pa kuhajo čaje za čiščenje krvi.

Kot pri vseh iglavcih je tudi pri boru najbolj cenjeno eterično olje. Bor da več olja kakor drugi iglavci, najbolj bogato ga je ruševje. V olju so feolandren, kadinen in pinen. V iglicah so znatne količine C vitamina, vendar je njihova količina pri različnih vrstah različna, odvisna pa je tudi od rastišča, od starosti, od letnega časa nabiranja in od velikosti delcev iglic. Spomladi – aprila ali maja – nabrane iglice imajo zelo veliko vitamina C. Iz iglic, ki smo jih tik pred kuhanjem čaja samo razpolovili, dobimo kakih 60 odstotkov, iz drobneje razrezanih pa do 80 odstotkov več vitamina C kakor iz celih. Iglice uporabljamo čim bolj sveže! Vitamin se med sušenjem večinoma izgubi. Iglice, shranjene več kot eno leto, so povsem brez vrednosti. Iz borovcev pridobimo tudi največ smole in terpentina, zdravilnost smole pa je pri vseh iglavcih enaka.

Bor in drugi iglavci niso pomembni le z gospodarskega vidika, ampak tudi za zdravilstvo, saj so vsestransko uporabni.

Iz mladih iglic in vršičkov pripravljajo preliv (poparimo z vrelo vodo in pustimo stati 5 do 10 minut). Najbolje je, če tak čaj sladimo z medom, pijemo pa ga pri nadležnem kašlju, katarju in gripoznih znakih. Radi ga uporabljajo tudi pri katarju mehurja in za čiščenje krvi. Če pijemo zelo topel čaj in za postelji, se spotimo. Dober učinek ima pri spomladanski utrujenosti, ki nastane zaradi pomanjkanja vitamina C. Tedaj, ko v naravi ni sveže zelenjave, brstijo vršički iglavcev. Z njimi lahko preženemo spomladansko utrujenost, če redno pijemo čaj iz borovih vršičkov. Na ta način ozdravimo tudi krvavitve iz dlesni in skorbut. Za skodelico vode je potrebno 1 do 2 čajni žlički borovih vršičkov. Najbolje je, če čaj sladimo z medom.

Velikega pomena za zdravilstvo je terpentinovo olje. To olje draži, in če ga damo na

nepoškodovano kožo, lahko zboljša njeno prekrvljenost, lahko pa povzroči celo vnetje in mehurje. Zato ga uporabljajo za izboljšanje prekrvitve kože. Ker učinkuje tudi v globino, uporabljajo vtirala s terpentinovim oljem pri bolečem kroničnem mišičnem revmatizmu, vnetju sklepov in kit ter pri kožnih oteklinah, ki nastanejo zaradi zastoja. Terpentinovo olje pa ni uporabno za odstranjevanje mehurjev. Če pride terpentin pod kožo, tkivo razpade in pojavi se vnetje.

Pripravke za uživanje, ki vsebujejo terpentinovo olje, uporabljajo pri različnih boleznih, vendar jih tukaj ne bi navajal.

V ljudskem zdravilstvu ima bor vidno mesto. Tako zgodaj spomladi nabrane borove vršičke posušijo na zmerni toploti. Hraniti se smejo največ eno leto. Preliv iz enega dela vršičkov in desetih delov vode, oslajen z medom, je čaj za zastarane katarje dihal, za hripavost, za kašelj, uporabljajo ga tudi za vdihavanje pri parnih kopelih. Zavrelek iz posušenih vršičkov je lahko tudi dodatek kopeli.

Gozdni sirup naredimo tako, da skuhamo 2 kg svežih borovih vršičkov v 9 litrih vode; pokrito naj stoji 2 dni. Nato precedimo skozi platnen prtč in ožmemo. Tekočini zatem dodamo 1 kg sladkorja in 1/2 kg medu, lahko jo še enkrat segrejejo in toplo napolnimo v kozarce ter zavežemo. Vršičke nabiramo le ob sončnih dnevih. Sirup je dobro zdravilo pri prehladih – v tem primeru ga pijemo dvakrat na dan.

Dele kože, na katerih se pojavljajo lišaji, natremo s pravim borovim ekstraktom ter pustimo, da izvleček otrdi. Šele prihodnji dan premaz izmijemo. Tisti, ki jih mučita revmatizem ali protin, naj spomladi nekaj dni uživa napitek, skuhan iz 30 g svežih borovih vršičkov v 1 litru mleka. Stoji naj četr ure, nato ga precedimo in čez dan po požirkih popijemo.

Za zdravljenje žolčnih kamnov: 5 g sveže, pravkar izcejene borove raztopine smole v 20 g etra; enkrat na dan zaužijemo 5 do 10 kapljic na sladkorju ali koščku kruha.

Kakor vidite dragi čebelarji, je bor za čebelarje in vsakega človeka zelo koristna rastlina.

MOŽNOSTI ZA ZATIRANJE POAPNELE ZALEGE

dr. R. MOOSBECKHOFER in ERNST HČITTINGER, avstrijski inštitut za čebelarstvo

Poapnela zalega je nalezljiva bolezen zalege, ki jo povzroča parazitska glivica *Ascospaera Apis*. Čebele obolijo po zaužitju trosov te glivice.

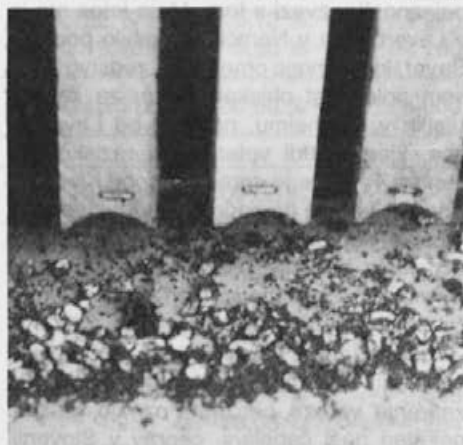
Ker se v Avstriji v zadnjih letih ta bolezen precej širi, je zelo pomembno pospešeno raziskovanje zaščitnih ukrepov kot tudi načinov zdravljenja. V Avstriji zdaj ni dovolj nega sredstva za zdravljenje poapnele zalege. Tudi v drugih deželah že nekaj časa brez večjih uspehov iščejo učinkovito sredstvo, ki bi delovalo brez stranskih učinkov. Posebno pozornost pa namenjajo raziskavam tistih postopkov zdravljenja, ki bi brez uporabe zdravil zmanjševali možnosti obolenja in bili hkrati izvedljivi za vsakega čebelarja. V okviru raziskav tako preučujejo tudi t.i. postopek umetnega rojenja. Raziskujejo, ali je s tem mogoče zdravljenje obolenih družin in kako dolgo je mogoče dokazovati uspešnost takšnega zdravljenja.

Raziskavo je opravil avstrijski čebelarski inštitut. Leta 1991 so zaradi izbruha poapnele zalege 73 družinam odstranili matice. Med samo pašo kot tudi po njej so iz njih ustvarili 91 umetnih rojev, ki so jih namestili v srednje stene panjev, in jim dodali mlade matice. Do jeseni 1992 so umetne roje skrbno opazovali. Opazili so pojav znamenj poapnele zalege. Čebeljo družino obravnavamo kot obolelo, kadar na tleh oziroma na priletni polici opazimo ličinke, družine z *Ascospaera apis*. Leta 1992 so strokovnjaki zbrali 36 vzorcev okuženih ličink ter delov satov z več območij (Spod. Avstrija, Dunaj, Štajerska) in jih prenesli v pripravljeno stojšče. V razvojni dobi bolezni so pri temperaturi 35°C opazovali oblikovanje plodu oziroma hkratno napredovanje okužbe, s tem pa so želeli identificirati povzročitelja poapnele zalege.

Pri 21 do 36 vzorcih (58,3 odstotka) se je poapnela zalega tudi zares pojavila. Pri večini vzorcev se je razvijal zlasti povzročitelj. To pa je bila predvsem posledica stanja in porekla ličink (starost, izsušenost). Poleg poapnele zalege so se razvile tudi kolonije bakterij (npr. *Bacillus Alvei*), ki se pojavljajo skupaj s hudo gnilobo čebelje zalege ali njeno blažjo obliko (mešičkasta zalega).

Pri 15 do 36 vzorcih pa se povzročitelj ni razvil, in sicer najverjetneje zato, ker so bile v kulturi le oblike enega spola, **Ascospaera Apis pa je dvospolna.**

Ko so primerjali stopnjo obolenosti tistih čebeljih družin, pri katerih niso bili opravili umetnega rojenja, s tistimi, pri katerih so umetno rojenje izvedli, so ugotovili, da je stopnja obolenosti pri prvih ostala nespremenjena. Ko pa so med seboj primerjali čebelje družine, iz katerih so ustvarili umetne roje, so ugotovili, da se pri umetnih rojih iz obolenih družin po enem letu pri dvakrat več umetnih rojih vnovič pojavijo

Močna poapnela zalega precej zmanjša živalnost čebel in s tem tudi donos.

znamenja bolezni kot pri umetnih rojih iz neobolelih čebeljih družin. Vendar pa se znamenja bolezni pri isti čebelji družini iz leta v leto lahko spreminjajo.

Raziskovali so tudi, kako ustvarjanje umetnih rojev vpliva na pridelek medu. Ugotovili so, da so obolele čebelje družine, pri katerih niso spodbudili umetnega rojenja, nabrale 20 odstotkov manj od povprečja. Zdrave čebelje družine (tudi pri njih niso opravili umetnega rojenja) pa so pridelale 8 odstotkov več od povprečja. Čebelje družine, pri katerih so umetno spodbudili rojenje, so pridelale 97 odstotkov povprečja, zdrave pa 105 odstotka povprečja.

Pojav bolezenskih znamenj je zelo odvisen tudi od drugih dejavnikov, npr. kraja vira, vrste, dedne zasnove, načina dela

posameznega čebelarja, načina razmnoževanja, vremenskih razmer itd. Kljub drugim vplivom na razvoj bolezni pa se je pokazalo, da je ustvarjanje umetnih rojev eden najprimernejših takojšnjih ukrepov ob pojavu bolezni, poleg tega pa ob tem ni potrebna uporaba kemoterapevtskih sredstev.

Zanimivo je, da se pri približno 77 odstotkih umetnih rojev, ustvarjenih iz obolelih družin, tudi po enem letu niso pokazala znamenja poapnele zalege. Zato je priporočljivo, da obolele čebelje družine razmnožujemo samo z umetnimi roji. Zaradi boljšega zdravstvenega stanja čebele naberejo tudi več medu, zato so stroški tega ukrepa kmalu povrnjeni.

Iz *Bienenvater* 5/93
Prevedla in priredila:
Mateja Leskovar

NEKAJ O UPORABI BAYVAROLA

dr. vet. med. STANE KRAJNC – Veterinarski zavod p.o. Maribor
Veterinarska svetovalna služba

V šesti številki Slovenskega čebelarja sem v članku prof. Miheliča (poročilo o 42. redni letni skupščini ZČD Slovenija) opazil nekaj netočnih izjav nekaterih delegatov in »informacij« delegatov o uporabi bayvarola pri zatiranju varoze.

To me je spodbudilo k pisanju tega članka, saj želim slovenske čebelarje opozoriti na napačno uporabo bayvarola in na nejasnosti v zvezi s tem. Maja letos me je v Leverbusen v Nemčijo povabilo podjetje Bayer, ki proizvaja omenjeno sredstvo. Imel sem priložnost obiskati center za zaščito rastlin v Monheimu, nedaleč od Leverhussna, kjer je tudi veterinarski raziskovalni center. Tam me je sprejel gospod Klemens Krieger, ki dela na področju zdravstvenega varstva čebel. V izčrpnem pogovoru sva izmenjala izkušnje in se pogovorila o problematiki čebeljih bolezni pri nas in v Nemčiji. Seznanil me je z načinom zatiranja varoze pri njih. Že nekaj let uporabljajo čebelarji v Nemčiji za ugotavljanje in za zatiranje varoze perizin. Poznajo ga tudi nekateri naši čebelarji, čeprav v Sloveniji ni registriran. Izkušnje z njim v Nemčiji so odlične, saj se čebelarji strogo držijo navo-

dila o uporabi in tudi sicer zatirajo zajedavce »vsi« čebelarji – to pa je pri zatiranju varoze poglavitno. To je vsekakor stvar discipline in zavesti čebelarjev. Zato se pri varoi še ni pojavila odpornost do tega zdravila, čeprav ga uporabljamo že nekaj let. Gospoda Kriegerja sem vprašal, zakaj ne uporabljajo bayvarola, saj je po lastnosti in ceni veliko boljši kot perizin. Ob tem sem ga vprašal tudi, kaj je z registracijo tega sredstva. Odgovoril mi je, da je bil registriran še v Vzhodni Nemčiji. Po združitvi naj bi registracija veljala tudi v Zahodni Nemčiji, ker pa si firma Bayer ne dovoli očitka, da je poceni dosegla registracijo, je postopek začela znova. Postopek bo končan letos, tako da bodo bayvarol uporabljali že jeseni oziroma prihodnje leto. Pokazal mi je rezultate raziskav z bayvarolom, ki so več kot odlični, hkrati pa je poudaril, da je to sredstvo namenjeno izključno za zatiranje varoze, zato ga ne bodo uporabljali pri zaščiti rastlin in se jim ni treba bati rezistence. Sredstvo je sicer že registrirano v večini evropskih držav in tudi drugod po svetu, pa tudi v Sloveniji. Gospod Krieger me je seznanil tudi s problematiko drugih bolezni,

vendar je teh zelo malo. Poapnele zalege skorajda ne zasledijo, vsaj v večjem obsegu ne.

Po mojem prepričanju je to posledica pravilnega zatiranja varoze.

Pri nas na žalost ni tako. Imeli smo že nekaj kakovostnih in učinkovitih zdravil proti varozi, vendar so zaradi nediscipline in malomarnosti nekaterih čebelarjev postala neučinkovita. Po informacijah s terena se lahko bojimo, da se bo enako zgodilo tudi z bayvarolom. Nekateri čebelarji »varčujemo« in vstavljajo premajhne doze (npr. samo dva traka na družino v 10-satarju), v čebelji družini pa jih puščajo kar več mesecev (vso zimo). Razumljivo, da mora pri takšni nestrokovni uporabi priti do odpornosti in do neučinkovitosti sredstva.

Očitki zaradi neuspešnega zdravljenja in problemov, ki se pojavljajo hkrati z varozo, pa letijo na veterinarsko službo, ki je pri tem najmanj kriva. Naloga veterinarske slu-

žbe je, da pomga organizirati enotno in hkratno zatiranje varoze, enega poglavitnih krivcev za pojavljanje drugih bolezni, na posameznih območjih Slovenije. To pomeni, da je treba varozo zatirati na območju preletne razdalje čebel v določenem krogu **hkrati** in da **je treba zdraviti vsako čebeljo družino**. Sicer bomo že kmalu ugotovili, da je tudi bayvarol neučinkovit.

Letos je ministrstvo za kmetijstvo in gozdarstvo želelo pomagati čebelarjem pri zatiranju čebeljih bolezni z nakupom bayvarola (16.000 doz), ki ga je veterinarsko svetovalna služba razdelila po ključu, opisanem v 4. številki Slovenskega čebelarja.

Pri tem smo ugotovili, da so bili čebelarji v nekaterih delih Slovenije zelo kooperativni, drugod pa spet ni bilo pravega odziva. Spodaj si lahko ogledate specifikacijo razdelitve bayvarola.

Naj medi!

SPECIFIKACIJA RAZDELITVE BAYVAROLA

Število čebelarstev v Sloveniji (50 % po številu čebelarstev)	146.512	= 100 %	
MURSKA SOBOTA	16.167	11,04 %	883
GORENJSKA	15.300	10,45 %	836
LJUBLJANA	34.018	23,12 %	1.857
DOLENJSKA	22.041	15,05 %	1.204
PRIMORSKA	22.907	15,63 %	1.250
MARIBOR	22.171	15,12 %	1.210
CELJE	13.908	9,50 %	760
Skupaj	146.512	100,00 %	8.000
NAROČILA:	30.884	100,00 %	
MURSKA SOBOTA	2.834	9,18 %	734
GORENJSKA	150	0,49 %	39
LJUBLJANA	4.436	14,37 %	1.150
DOLENJSKA	7.613	24,64 %	1.971
PRIMORSKA	681	2,21 %	177
MARIBOR	10.214	33,06 %	2.645
CELJE	4.950	16,05 %	1.284
Skupaj	30.881	100,00 %	8.000

S p e c i f i k a c i j a

	Po družini	Po naročilu	Skupaj
MURSKA SOBOTA	883	734	1.617
GORENJSKA	836	39	875
LJUBLJANA	1.857	1.160	3.007
DOLENJSKA	1.204	1.971	3.175
PRIMORSKA	1.250	177	1.427
MARIBOR	1.210	2.645	3.885
CELJE	760	1.284	2.044
Skupaj	8.000	8.000	16.000

Direktor:
dr. vet. med. Stane Krajnc

z tuje literature

KRIŽANJE PRI VZREJI ČEBEL – DA ALI NE ?

Ch. Boigenzahn, Čebelarški inštitut (oddelek za vzrejo čebel)
Klosterneuburg, Lunz am See, Avstrija

Kmetijstva, predvsem pri gojenju rastlin in vzreji živali, si dandanes pravzaprav ne moremo več predstavljati brez križanja. Prav zaradi križanja se je namreč povečala kmetijska pridelava. V čebelarstvu pa se v zvezi z njim vedno znova pojavljajo dvomi. Marsikateri čebelar pričakuje od križanih čebel čudeže, strokovnjaki pa dvomijo o koristnosti križanja čebel. Kakšno pa je resnično stanje ?

Da je križanje, preprosto povedano, parjenje posameznikov različnih vrst oziroma ras iste skupine živali, verjetno ve vsak. Prav tako nam je jasen namen tega početja: na podlagi izbire razviti živalske vrste z najboljšimi lastnostmi oziroma toliko razviti specifične lastnosti neke živalske ali rastlinske vrste, da je pridelek čim večji. Pozitivni učinek križanja imenujemo efekt heterosis, negativni učinek pa incestna depresija.

Poznamo dva načina križanja živali:

– nekontinuirani (dve, tri ali štirismerno križanje) – njegovi produkti niso namenjeni nadaljnji vzreji, temveč prodaji, in

– kontinuirani – njegove produkte (predvsem ženskega spola) vzrejajo naprej oziroma ohranjajo kot novo vrsto (npr. rotacijsko križanje).

Predvsem zadnji način križanja pa je zanimiv za čebelarstvo. Na tem področju je bilo opravljenih že veliko poskusov, rezultat le-teh pa so vedno nove vrste čebel. Kljub testiranju le-te ostajajo nepriljubljene, saj jih je zaradi povsem tehničnih razlogov težavno ohraniti kot čisto vrsto, katere lastnosti bi bile predvidljive oziroma katerih novo pridobljene lastnosti bi lahko izrabljali naprej.

Novih vrst, ki se zdaj pojavljajo na trgu, skorajda ne moremo obravnavati kot rezultate križanja v smislu moderne vzreje živali, saj heterosis kot pozitivnega rezultata oziroma namena križanja ne moremo izkoristiti načrtno ali kontrolirano.

Novo vrste čebel prinašajo s seboj tudi slabe strani. Samo križanje je precej drag postopek, za povprečnega čebelarja pa tudi precej tvegan. Nove vrste niso prilagajene zdajšnjim vremenskim razmeram, prav

tako pa tudi ne načinu razmnoževanja. Velikokrat se tudi zgodi, da so križane vrste čebel bolj napadalne.

Dosedanje primerjave križanih vrst čebel s »čistokrvnimi« nam kažejo razmeroma objektivno sliko stanja, to pa govori v prid »čistokrvnim«.

Kaj pa kaže za prihodnost čebelarstva?

Oglejmo si oba načina križanja:

– **Križanje med različnimi vrstami čebel** zaradi nenačrtnega preizkušanja oziroma neselektivne izbire za čebelarstvo nima nobenega smisla. Lahko bi celo trdili, da je takšno početje neodgovorno do čebelarjev, ki sami ne vzrejajo čebel, temveč jih kupujejo. Neki nemški časopis ga celo označuje kot »genetsko onesnaževanje« okolja.

– **Križanju v sami vrsti** (primer: kranjske čebele) bi morali v prihodnosti nameniti več prostora in časa, saj s tem v nobenem primeru ne bi škodovali čebelarstvu nasploh. Pot do uspeha pa je še dolga.

Koeficient neuspešnih poskusov oziroma pojava incestne depresije križanja v vrsti sami (primer: kranjske čebele) je od 57 do

25 odstotkov. Za uspešno križanje namreč potrebujemo popolnoma nesorodne (izolirane) vire kranjskih čebel, zato bi jih morali vzrejati kot podlago.

Vsak rezultat križanja je treba nadzirati glede na možnosti kombiniranja že križanih čebel, saj vsaka kombinacija še ne prinaša ugodnega efekta heterosis.

Prvi pogoj za križanje čebel v vrsti sami je dokaj veliko število čebeljih družin z dovolj velikim prostorom. Le tako je namreč mogoče ohraniti »čistokrvne« rodove brez incestnih pojavov. Ti rodovi so predvsem območne sub-populacije (ekotipi) kranjskih čebel. Veliko prostora potrebujemo tudi zaradi nadzora nad novimi možnostmi kombiniranja različnih rodov čebel.

Opisano početje bo, oziroma je ena izmed poglavitnih dejavnosti in nalog ACA (Austrian Carnice Association – Avstrijska zveza čebelarjev), o kateri smo že pisali. Vendar pa bo na tem področju potrebno najti odgovore še na marsikatero znanstveno vprašanje.

Iz *Bienenvater* 5/93
Prevedla in priredila:
Mateja Leskovar

MED, SLADKA DOBROTA IZ NARAVNE LEKARNE

ANNE BAHRS

Odkritja kosov jantarja, v katerih so z želom oborožene žuželke, dokazujejo, da so predhodnice današnjih čebel že pred 30 milijoni let plesale pod iglavci, preden jih je zalila z dreves kapljajoča smola. Človek pa je na tem planetu precej mlajši gost.

Prav gotovo je bilo satovje divjih čebel že od nekdaj prava poslastica. Odkrivanje satovja v skalnih razpokah in votlih drevesih je zahtevalo zelo pogumnega lovca, saj ni bilo prav preprosto premagati rojev čebel, ki so branile svoj dom. Včasih pa je bilo treba prelisičiti tudi rjavega medveda, prav gotovo največjega tekmeca človeku pri zbiranju medu.

O uživanju slastnega medu poročajo v vseh obdobjih in v vseh kulturah človeške zgodovine. Ne poročajo pa samo o njegovem izrednem okusu, temveč tudi o njegovi skrivnostni moči. V Mezopotamiji, v raju

med Evfratom in Tigrisom, so v 3. stol. pred našim štetjem našli glinasto ploščo z napisom neke ljubezenske pesmi, katere refren se glasi: »Velika je tvoja lepota, sladka kot med.« Na neki drugi plošči iz tega časa pa je mogoče prebrati tudi o zdravljenju ran s pomočjo medu.

Po grškem verovanju je Thebe, boginja večne mladosti, olimpijcem dajala nektarjev napitek (ambrozijo), da so (p)ostali nesmrtni. Želja po dobrem počutju in večnem življenju oziroma vnovičnem rojstvu je izražena v sagah in mitih različnih ljudstev. V njih pridne čebele nastopajo kot božji sli, medu pa pripisujejo posebne življenjske in zdravilne sposobnosti. Zato so čebelje satovje uporabljali za veliko različnih namenov. Uporabljali so ga kot darilo za bogove, kot zdravilo za bolne in kot užitek za bogate.

V starem Egiptu so v grobnice faraonov postavljali z voskom zaprte posode, napolnjene z medom, ki naj bi bil popotnica mrtvim na njihovem dolgem popotovanju. Ko so ga po 4000 letih odprli, je bil še vedno užiten.

Leta 1530 pr. n. št. so nastali recepti (Papyrus Ebers), ki med hvalijo kot sečno odvajalo, kot sredstvo za okrepitev organizma, za zdravljenje oči in ran ter kot sredstvo za zdravljenje želodca.

Neka starogrška legenda pravi, da so Platona v zibelki obletavale čebele in mu spečemu v odprtih ustih zgradile satovje. Prav zato naj bi bil Platon tako moder in dober govornik.

Modreci Pitagorove šole so se hranili samo s kruhom in medom in so menda zato doživeli zelo visoko starost. Med so namreč tesno povezovali z duhovnostjo, onstranstvom in božjim.

Luka poroča v Novi zavezi (24/42, 43) o dokazu življenja, ki ga je Jezus podal svojim nejevernim mladcem: »In pred njega so položili kos pečene ribe in med. In vzel jih je in jedel pred njihovimi očmi.«

Sladko čebelje satovje je Arabcem rajska dobrot, odkar je Mohamed v svojem nauku ljudem priporočil: »Jej med, sin moj, saj ni le dobra hrana, temveč tudi sredstvo proti marsikateri bolezni!« Tudi v haremu nikoli ni smelo manjkati medu, kajti med, zaužit skupaj z ribjimi jedmi, naj bi povečeval slo ter moškost.

Po izročilu germanske mitologije je Odin, bog vetra, vojne in mrtvih, dobil svojo življenjsko moč in drznost prav s pitjem medenega napitka, ki je kot rosa kapljal z weltskega Yggradsila. Germani so sicer poznali omamnost zavretega medu, vendar je njegov nastanek (proces vretja) zanje ostal uganka, zato so ga imeli za del božje pojedinke. V Wallhali, germanskem svetu mrtvih, so z medico krepili mrtve junake.

Nordijci so svoje ozemeljske zmage praznovali s penečim medenim napitkom.

Čebele so torej častili tudi zaradi zdravilne moči njihovega pridelka – medu, to pa je bila za radovedne raziskovalce njihovega vedenja oziroma načina življenja še večja spodbuda. Sladek zdravilni učinek pa je povečeval tudi lakoto oziroma željo po (zemeljski) moči. Pri Germanih se je kot prva oblika davka pojavila t.i. »medovina«. Po pokristjanjenju pa je k plačilu davka sodil tudi vosek, saj ga je cerkev zelo potrebovala za izdelavo sveč, potrebnih pri krščanskih obredih. V tistih časih so se s čebelarstvom lahko ukvarjali le moški, saj so ženske zaradi »mesečnega čiščenja« veljale za »nečiste«.

Takšne miselnosti smo se danes na srečo rešili. Medicina, utemeljena na znanstvenih dognanjih, pa je ugotovila, da med vsebuje sestavine, ki krepijo srce, varujejo jetra ter ledvica in pospešujejo izločanje vode. Poleg tega med osvobaja pljuča in bronhije, saj razkrajja odvečno sluz. V zadnjem času pa so ugotovili, da bi med, pomešan z nektarjem, lahko pomagal številmilijonom ljudem, alergičnim na cvetni prah.

V Angliji že od nekdaj velja, da med pomaga pri ljubezenskih težavah, o čemer pa Hipokrat, stari oče medicine, ni zapisal ničesar. Omenjal je le stari dobri uspavalni napitek, v veljavi še danes – mleko z medom.

Čebele so torej del naravne lekarne, saj krepijo naš krvni obtok in živčni sistem. A ne samo to! Kot zdravilo je med vsem dostopen brez recepta. Z medom izboljšamo okus marsikateri jedi, saj nam njegov značilni okus prija bolj kot kar koli drugega.

Le diabetiki, teh pa žal ni tako malo, morajo za nasvet glede uživanja tega okusnega čebeljega pridelka povprašati svojega zdravnika.

»Die Biene«, št. 12/1992.

Prevedla in priredila:

Mateja Leskovar

ČEBELA – ŽLAHTNA SPREMLJEVALKA SLOVENSKE KULTURE

mag. MARIJA STANONIK

Tudi redovni sobrat Tobija Lionellija – Janeza Svetokriškega (že ime pove, da je bil doma iz Vipavskega križa) Mihael Kramer–Rogerij Ljubljanski (1667–1728), torej iz Ljubljane, se je za primerjavo sem in tja zatekel v svojih pridigah po pomoč k »čebelicam«. Ko nasprotuje napovedovanju prihodnosti iz črt na roki, pravi: »... barknem (= vržem, brcnem – op. M.S.) to prekleto humšt (= kunšt, spretnost – op. M.S.) od sebe: v ener na tako vižo, kakor ta čebelica, katera iz ene strupene rože, iz eniga škodliviga cvejtja uzame za se nekolku nuca; taku jest ostanem per te kumšte, inu pogledam na vaše roke, de vam povejm, ali: boste ziher, ali: na ziher stali pred Bugam: ... «²⁰ V pridigi o svetem Bernardu, ki ga kot zavetnika časte čebelarji in voskarji,²¹ je pater Rogerij kot moto zapisal: »Čudna inu ena nebeška čebela, /Bil je Bernard, poln dobriga dela, /Inu usih čednosti.«²² Avtor nato nadaljuje, kako omenjenega svetnika nekteri primerjajo lepi rdeči gartroži, drugi beli liliji, angelcu ali vrtecu. »Ali jest bodem donas vunkej spustil eno čebelico, katera bode iz letih rožic ta med vunkej serkala. Ali katera je leta čebelica? je donašni S. Bernard, kateri prou bode imenovan leta medeni Dohtar. Leta je tajsta čebelica, od katere je že zdaunej naprej govoril ta modri Syrah: Slaba, med tem, kar leta, je ta čebela: inu začetik te sladkusti ima nje sad. Kaj pak za ena čebelica je bil S. Bernard, inu kaku je on ta med teh čednosti zbiral, bodem donas izkazal.«²³ ... Ali poslušajte: kaku še dalej je flisek (= pridno – op. M.S.) med zbirala ta donašna čebela S. Bernardus ... Če u tim verte je on zagledal kaku ternje; taku si on zamislil

je na ternovo krono: če on je pogledal na enu drevu, taku se je spounnil na križ, ... Čudna inu ena nebeška čebela, bil je Bernard, poln dobriga dela, inu usih čednosti.

Prepirajo se med sabo ti Filozofi, inu Naturalisti, aku te čebele ta med zbirajo že sturjen s tih rožic, inu s cvetja, ali pak tajstiga sture one v sebi popolnoma. Aristoteles mejni, de tajstiga zbirajo čebele že sturjen med. Plinius pak, inu Dioscorides menjo, de one sesajo eno sladko rožo, iz katere potler ta med sture.

Ta čebela ima veči glas, kakor truplu. Taku ušafan je bil tudi S. Bernardus, ta nebeška čebela; njega truplu, inu život je bilu ene slabe postave, za volo velikih postou, inu ojstre pokure, katerim udan je bil S. Bernardus: ali štima njegova imela je en velik glas inu ajfer ... Te čebele so ene susebnu gorke, inu uročce nature. Takišen je bil tudi Bernardus, ta nebeška čebela, zakaj njega serce gorelu je naizrečenu u lubezni prutje Kristusu ... Tukaj je pokazal Bernardus, kaj za ena goreča u božji lubezni čebela bil je on na zemli. Ta čebela je tudi lahke nature. Za volo tega pravi Cornelius ona uselej ima en kamenčik per sebi, de njo vejter na uzame ... Taku je Bernardus ta lahka nebeška čebela, nosil ta kamenčik te pohleušine per sebi: inu za tega volo ni ga mogil uzeti ta vejter te preuzetnosti. Bug hotil, de bi mi tudi, po exemplu te donašne nebeške čebele se taku zaderžali.

Ena mertva čebela, kadar se poškrofi z jesiham, pravi Hugo, taku zupet ona oživi ... Letega potreba ni imela ta donašna nebeška čebela; zakaj ona nigdar

Večina grbov članov akademije je vsebovala čebele kot simbol marljivosti in vztrajnosti.

ni umerla v kakoim naglaunim grehi. Vselej se je **Bernardus** stonovitnu ohranil per žiulejnu gnade Božje. Pač pak **Bernardus** obudil je od smerti druge poredne čebele, katere bile so umerle v velikih naglaunih pregrehah... Ena čudna stvar so te čebele. Cilu kunštnu na šest voglov Celice one delajo, inu ke notre med zbirajo, inu tamkaj prebivajo. Ja **Thomas Cantipr.** piše eno reč, nad katero zauzeti se more en sledni človek. Bila je ena žena, piše on, kateri te čebele so doli stopale. Podvučena od ene druge žene, uzame ona tu cartanu S. Rešno Telu per obhailu, nese tajstu, inu ga dene k tim čebelam: in glejte zdajci so one nehale doli padat, so začele iz čistim uskam okulu S. Zakramenta eno cerkovco zidat; inu kir so jo končale, so one potler raven tajste ostale, inu na ves glas pejle, inu svojga Stvarnika hvalile. . . . Ta čebela zbira, inu ima sladak med na sebi; kakor govori od tega S. pismu . . . Ali zraven tega ima tudi ona tu želu, s katerim ona upič, inu absode, kadar ima potreba. Taku ušafan je bil tudi S. **Bernardus**, ta nebeška čebela. Bil je on imenovan . . . poln medu za volo svoje dobrute, inu sladke besede! ali čez use to imel je on tudi to želo, s katerim pičel je on, kadar je bila potreba . . .

Tri stvari so na svejtu, namerč ouca, gos inu čebele, katere same na sebi so maihine, inu poredne: ali vener z njih sture se velike reči, katerim potler ves

svejt more pokoren biti. Ta ovca da svojo kožo, iz katere se sturi pergament. Gos da tu perje, s katerim pišejo firšti, inu Krajli na pergamem svoje zapovidi. Ta čebela pak da ta usik (= vosek – op. M.S.), s katerim ti Krajli pečatjo svoje pisma; katerim pismam more potler ves svejt pokoren biti . . . Ta čebela je sicer ena naumna stvarica; ali vener u djanju skaže eno susebno zastopnost. Ona spozna, katera je fouš, inu katera je rejs frišna roža. Spriča nam letu S. Pismu . . . Ob enim času peršla je Krajlica Sabba h Krajlju Salomonu; skušala je ona njega zastopnost, inu mu je naprej nesla use sorte uganke. K zadnimu postavi ona pred njega dve lejpe rožice, katerih ena bila je fouš ta druga pak frišna, inu resnična? vener pak glih ena ti drugi, de ti oči niso mogle izločit to fouš od te resnične. Kaj sturi ta modri Salomon? poslal je on po eno čebelo, tajsto je on spustil na te rožice, katera zdajci sedla je na to pravo rožico: inu na tako vižo spoznal je Salomon to pravo od te fouš rože . . . Ali pojmo še enkrat nazaj h čebelam. Lete, kakor se dobru vej; hite po lejtji ta med spraulat, inu nobirat, de potler imajo živež po zimi. Glih na tako vižo se je zaderžal tudi S. Oča **Bernardus**, ta donašna nebeška čebela.²⁴ Zakaj, že maniristično, Rogerij imenuje **Bernarda**, da je »nebeška čebela«, zvemo šele proti koncu pridige, ko avtor pripoveduje, kako je svetnik spoznal, katera je res prava roža, namreč Kristus, Sin božji. Nanjo je obrnil vso svojo pozornost in srkal med iz nje. V tej zvezi avtor predstavlja tudi **Bernardovi** mistični doživetjji s Kristusom in njegovo Materjo:

»Poslušajte, kako se je enkrat letu godilu. Molil je **Bernardus** enkrat z gorečim ajfram pred enim Crucifixam, inu spremišluval to britku terplejne, inu smert svojga Izveličarja: pole, ta čas ofna svoje roke Kristus od križa, inu objame **Bernarda**; postavi njega usta na svojo desno stran, rekoč Bibes **Bernarde**. Pi, sесеj muoj **Bernard** s mojga serca trošt, inu veselje. Ah pač srečna čebela! Kaj z' en med, kaj z' eno sladkust si ti ta čas sesala, inu občutila.

Tukaj je Bernardus spoznal, kaj z' enu ternje, inu fouš rože je use posvetnu veselje, inu de nikir derge (= drugje) kakor v Bugu je ta pravi trošt inu sladkust.

Še ena druga rožica je bila, na kateri Bernard sesal je tudi ta nebeški med, inu trošt. Perkazala se je njemu enkrat Maria Divica. Bernard v njo ves zaljubljen, zdihne: . . . O ti prečista Devica! pokaži, de si ti moja perserčna Mati: na kateru zdajci pomoli ona njemu svoje divične perse, inu reče: . . . Pi, inu sesej muoj Bernard muoje divičnu mleku, s katerim dojla sim muojga Sinu, de taku bodeš glih, kakor en bratic Sinka muojga perserčniga. Ah! kaj z' en nebeški med je sesala ta nebeška čebela. S. Bernard nazemli . . .²⁵ Pridigo končujejo besede: » . . . bodimo flisik čebele, inu spraulajmo med dobrih del na zemli . . .²⁶

Matija Kastelec, ki je bil ne le globok duhovni mož, ampak tudi odlični gradbenik, saj mu zgodovina pripisuje tudi zasluge za razvoj slovenskega kozolca, se Rogerijevemu razpoloženju pridružuje z besedami: »Ta duša, katera želi (= hrepeni, op. M.S.) po božji lubezni, ona iz vsih riči, kar vidi, kar sliši, karkuli dela, iz vsiga more lahku doseči božjo lubezn, kakor ena čibela ta slatki med iz vsake rože.«²⁷

Po Joži Glonarju je »alegorična, simbolična literarna manira, katere pravi izviri tiči v stojični in sofistčni filozofiji in ki je, prepोजना z raznimi orientalskimi elementi, preko aleksandrijske šole prešla v katoliško eksegezo, zapustila v naši literaturi trajne sledove. To se ne kaže samo v celotnem značaju pisateljev, kakor je npr. Rogerij, ampak tudi v postranskih zunanostih, celo že v različnih naslovih pri raznih pisateljih.«²⁸ »Po isti poti smo dobili stilistični motiv 'čebelo',« nadaljuje Glonar. »V emblematiki se čebelica zelo pogosto rabi; v času, ki ima tako veselje na teh igračkah, ima papež Urban VIII. (1623–1644) tri čebele v grbu, kar seveda ni moglo ostati brez vpliva na cerkveno literaturo. Ravno tako si privzamejo mnoge italijanske akademije čebelo za svoj simbol.«²⁹ Verjetno je to vplivalo tudi na simbol prve ljubljanske Academiae operosorum.³⁰

Še Valentin Vodnik, ki ga literarna zgodovina šteje za enega prvih slovenskih pesnikov, se je v začetku svojega literarnega udejstvovanja navezal na ta tok. L. 1794 je nastala alegorija **Stari pevec ne boj se peti**. V njej sebe prikazuje kot čebelico-mladico, svojega mentorja Žigo Zoisa pa kot matico. Čebelica mu je hkrati simbol pesništva, zato je nebeškega rodu: »**Čebelca, visoko/ gori v planine/ priletna si upaš/ snežne na brine ?// Bi létala nizko/zbirala cvetje,/ nanašala mladim/ célo poletje.// Kraljéva pa cvetka/vabi v višave?/ Te matica pošlje/ na goličave? //Hití nad oblake,/ nič, nič ne mara,/ nje rod je nebeški,/ nič se ne stara.// . . .**³¹

V nadaljnji zgodovini slovenske literature in hkrati slovenskega naroda pomeni pomembno prelomnico začetek izhajanja pesniškega zbornika z naslovom **Kranjska Čbelica**. Prvi zvezek je izšel l. 1830 in nato do l. 1833 še trije, izid petega pa se je zavlekel tja v leto 1848. Odkod in zakaj prav tak naslov, doslej niso posebej analizirali, le Joža Glonar je zapisal, da je »arkadijske« literarne manire očitiven sled ali vsaj 'sacrificium ad captandam benevolentiam'.³²

Avtorje, ki so sodelovali z objavami v Kranjski Čbelici, navadno imenujemo »čbeličarje«,³³ vendar tudi ti, vsaj zavestno ne, niso niti diskurzivno niti v pesmih pojasnili, zakaj tako ime zbornika. Šele v tretjem zvezku Kranjske Čbelice je najti **Povračilo**, pesem, ki govori o čbelici, kako nabira med po cvetju, a jo vihar zanese v vodnjak, da bi skoraj utonila, če je ne bi rešil golobček; ta je odlomil šibico in jo potisnil v vodo, da je zlezla nanjo. A, joj. Goloba je opazil strelec in že pomeril vanj, čbelica pa, ne bodi lena, ga hitro piči v roko in golob odleti. Poanta pesmi je: »**Serce pozabilo/Lubezni ne bo,/ Dobrote vračilo/Da milo nebo.**«³⁴ Pravzaprav gre za verzificiran zgled, da dobroti končno vedno premaga zlo. V četrtem zvezku Kranjske Čbelice pa je objavljena pesem, »**iz starega rokopisa vzeta**«, zato brez podpisanega avtorja, z naslovom »Medved per čebelah.«³⁵ Kosmatinec zavoha med in se skuša posladkati z njim. Čebela stražarka ga piči v jezik: »**Zdaj ko jezik mu oteka,/On rijove ino**

veka: / »Oh, kak britka smert/Mi je sladka sterd!«³⁶ Ko se pozdravi, spet prirenči iz gozda, a tokrat vsiljivca čebele oslepijo. Zgodba je za nauk, kako je sladkosned enak ljudem: **»Sladnost oslepi/ Umne tud' stvari!«³⁷** Dalo bi se reči, da ta pesem sklepa tisti krog motivov, ki v pridizni tradiciji jemljejo čebele za moralni poduk in zgled.

Edini namig, ki ga je mogoče interpretirati v zvezi z imenom Kranjska Čbelica, je Prešernov epigram Mihlu Kastelcu in ima naslov **»Čebelarju: Zakaj pač muhe moj lovi K*** ?/Prodajat' misli jih namest čebelic.«³⁸** Anton Slodnjak opozarja na troje možnosti, kako je mogoče razumeti napis: »Pesnik očita Kastelcu, da so njegove pesmi namenjene za Čbelico, podobnejše muham kakor čebelicam. Bolj dobrodušno za Kastelca bi se dal napis razlagati tudi tako, da zbira Kastelic kot urednik nič-vredna mašila in jih hoče prodajati ljudem v svojem almanahu. Mogoča je tudi razlaga: Kastelic čebelarji in kupčuje s čebelami in z medom, zanemarija pa 'literarno Čbelico'«. ³⁹ Omenjeno dvovrstičnico je Prešeren objavil v razdelku **Seršeni**,⁴⁰ s čimer ne prikriva, da gre za kritičnost do ubesedene problematike. Toda značilno je, da je v Poezijah I. 1846 razdelek s takim naslovom opustil, nekatere epigrame iz njega pa objavil v razdelku Zabavljivi napisi, a jih posamično naslovil **Čbelice puščičarjem, Čbelice pravljicarjem, Čbelice šestomerjcem, Čbelice pesmim brez z s in c, Čbelice pevcem letnih časov.**⁴¹ Hude sršene so z leti nadomestile blažje »čbelice« in iz te operacije je mogoče zaslutiti, kaj bi Prešernu utegnilo pomeniti ime Kranjska Čbelica. Res njeno želo ni tako nevarno kot sršenovo, toda njen pik je še zmeraj neprijeten in boleč. Če se smemo opreti na takšno razlago, ime zbornika ne bi pomenilo le panja, v katerega čebele prinašajo med svojih pesniških izdelkov, ampak tudi uzaveščanje kritičnosti do njih in pojavov v slovenski literaturi in kulturi sploh in nenazadnje v celotnem bitju in žitju slovenskega naroda. Prešeren sam je tej zavezi ostal zvest do konca.

Še tretje imenitno podjetje v slovenski zgodovini je nominalno povezano s čebelo, vendar tako abstraktno, da se tega zlepa

več ne domislimo. Gre za Slovensko Matico. Lovro Toman v Novicah 7. januarja 1863 se je še zavedal popkovine, s katero je povezano njeno ime: »Mislimo in naberajmo moči, da ustanovimo Matico slovensko, iz katere, kakor bučele iz ulnjaka, naj prilete podučilne knjige za narod naš mili.«⁴² Res je bila ustanovljena l. 1864,⁴³ kot zadnja med slovanskimi vrstnicami, a je dala v stoletju in več svojega dela bogate sadove iz svojega »ulnjaka«, kakor dokazuje izišli zbornik ob stoletnici njenega kulturnega poslanstva.⁴⁴

II. PRVI SLOVENSKI SPISI O ČEBELARSTVU

V času, ko je za patra Rogerija svet obstajal »samo zato, da ga 'duhovno' razlaga« in ne vidi njegove »realnosti«, ker »ima svoje duhovne oči uprte samo v sfere, ki leže onstran realnega sveta«, ⁴⁵ je njegov redovni sobrat kapucin Janez Adam Gaiger (1667–1722), pater Hipolit, poslovenil Slovencem, prejkone prvi, geslo o čebelah, kakor ga je v svojem Svetu v slikah (Orbis pictus) zasnoval Jan Komensy, češki pisatelj, filozof in pedagog.⁴⁶ Pod naslovom **Kunšt med delati** piše Hipolit: **»Te čibeleye inu dajo timu roly eno mačico (= matico – op. M.S.) ali krajlica v taisti roj. Kadar on hoče proč zletejti ali pobejgniti, bo nazaj poklican is švenkajnom ene medenice ali ponve. Inu je zapre inu dene v en nov pajn korbo ali čibelnik. One napravljajo šestovogljaste celice inu napolnio taiste z rožnim zonstam (= sokom – op. M.S.) inu delajo medenu satovje s katerega ta med vun solzy. Tu suhu satovje na ognju rezzvrenu (= zavreto – op. M.S.) rata k vusku.«⁴⁷** Žal, so prve slovenske pisane vrstice o čebelah ostale v rokopisu, ker je po spletu nesrečnih okoliščin Hipolitov trijezični slovar, ki bi imel iziti z letnico 1711 in katerega drugi del so bili tudi geselski članki človekovega tvarnega okolja in duhovne dejavnosti, ostal neuresničena naloga baročne dobe.⁴⁸ Takajšnja obravnava je, tako se zdi, prva objava najstarejšega slovensko pisanega strokovnega članka o čebelarstvu. Kako cenjena je v tistem času začela postajati ta gospodarska panoga, izpričuje dej-

stvo, da je bila na Dunaju ustanovljena šola za tiste, ki bi se bili pripravljene ukvarjati z njim. Prvi učitelj čebelarstva na njej je bil Anton Janša, doma z Breznice na Gorenjskem (1734–1773).⁴⁹ Toda ko je bil ta star komaj deset let, se je s čebelami že od l. 1744 ukvarjal Peter Pavel Glavar, ki je čebelaril, po lastnih besedah, celih štirideset let in vendar ga ni premagala prislovična slovenska zavist, ampak je z zadovoljstvom sprejel dejstvo, da je njegov rojak sprejet za prvega čebelarskega učitelja.⁵⁰ A sam je želel predvsem pomagati slovenskemu kmetu, zato je sestavil **Pogovor o čebelnih rojih**, »ki ga je napisal v nemškem jeziku Anton Janša, dunajski čebelarski učitelj, na kranjsko pa preložil in dopolnil zelo cenjeni, častitljivi učeni duhovnik PETER PAVEL GLAVAR, nekdanji župnik Komende sv. Petra, sedaj lastnik lanšpreške gospoščine/ V letu 1776.«⁵¹

Stane Mihelič ga imenuje »prvi slovenski poljudnogospodarski spis sploh in prvi učbenik za čebelarje posebej. Z njim se začena slovensko strokovno in poljudno gospodarsko slovstvo.«⁵² Žal je ostalo tudi to temeljno delo neobjavljeno polnih dvesto let, po nekaterih znamenjih sodeč predvsem zato, ker je bilo napisano v slovenščini, a nemara tudi zaradi materialnih in drugih obveznosti, ki bi jih morala prevzeti tedanja država za razcvet čebelarstva na slovenskih tleh, kakor je bila Glavarjeva zamisel. Ljubljanska Kmetijska družba natisa njegove razprave o čebeljih rojih sicer ni zavrnila, ampak jo je galantno – »izgubila«.⁵³ Več o vsem tem je najti v knjigi »Ob 200-letnici pisane besede o slovenskem čebelarstvu«, zato tu le še nekaj prostora za besede Petra Pavla Glavarja. Takole pravi v predgovoru k imenovanemu delu: »Že v letu 1771 je napisal A. Janša, Kranjec, rojen pri Radovljici na Gorenjskem, v nemškem jeziku drobno knjižico o čebelnih rojih za svoje poduka željne dunajske čebelarje. Te knjižice, razdeljene po deželah, so prišle tudi na Kranjsko. Ker pa v naši deželi na kmetih nemščina ni v navadi, rabijo malokaterim. To in pa prošnje nekaterih izmed preprostih ljudi, ki se večidel ukvarjajo s čebelami, me je napeljalo, da sem

našega kranjskega čebelarja na kranjski preložil. Ker pa sem tudi sam v deželi star čebelar in po dolgoletnih skušnjah zmožen, da dam o potrebnih čebelarskih rečeh obilnejši poduk, sem sklenil iz svoje skušnje eno in drugo reč dodati in delo našega Janše izpolniti, tako da se bodo mogli lastniki čebel seznaniti s potrebnimi opravili pri svojih čebelah, zlasti pa s strežbo rojem in povečati njih število.«⁵⁴

Ta plat Glavarjeve gospodarske dejavnosti je ubesedena tudi v romansirani biografiji Ivana Sivca z naslovom **In večno bodo cvetele lipe**.⁵⁵ Ob čebelah se je zaradi nesrečnega rojstva zaznamovani gospod tudi duševno pomiril: »Največ tolažbe je našel pri čebelah. Ko sta v Vopovljah s krušnim bratom Jernejem opazovala te pridne delavke, sta jih občudovala le od daleč. Pozneje mu je stari Pasaj povedal toliko učenosti o njih, da se jih je lotil odkrivati tudi sam. Po ure in ure je presedel pred panji in opazoval, ali je vse tisto res, kar mu je povedal krušni oče. Ko je pozneje v Ljubljani odkril dve nemški čebelarski knjigi, je s takim užit-

Prva stran Levstikovega rokopisa knjige Bučelstvo.

kom segel po njiju, kot bi odkril največji zaklad. Iz leta v leto je rasel s čebelami vred. Življenje brez čebel bi se mu zdelo nevredno, zato je tudi na posestvu takoj na široko dalje čebelaril. Še naprej je odkrival skrivnosti o njihovem vzornem delu in življenju. ... Čebelnjak je stal pod graščino, na sončni strani, na tistem koščku komendskega posestva, od koder je imel lep razgled na večino domače zemlje. Za čebele je bil ta kraj še toliko ugodnejši, ker so jih sončni žarki prebujali ob prvem svojem poljubu ter se na večer med zadnjimi v komend-

ski fari odpravili spat. V tem čebelnjaku je imel Peter Pavel kar nekaj ducatov panjev, ki so bili med seboj različni, a se je bil že dogovarjal z rezbarjem Janežičem s Klanca, da mu naredi nove, vse enake velikosti, takšnih mer, kot jih je sam določil za najbolj prikladne ... 'Ko bi le vsi Kranjci vedeli, kako pridna je tale zlata muha ...' si je Glavar zabrun-dal v brado, ko je opazoval male delavke. 'Vsaka muha res ne da kruha, ampak tale iz panjev bi bila lahko zgled vsej človeški skupnosti ...'

Nekoč so pisali

NAŠI ULNJAKI

FRANC GUNA (nadaljevanje)

Danes imamo po Sloveniji poleg precejšnjega števila tipičnih ulnjakov srednje velikosti tudi nekaj veličastnih ulnjakov, ki zbujajo pozornost zlasti še s svojo čedno zunanostjo. To vidiš že iz fotografskih posnetkov v »Čebelarju« in v naših novejših čebelarskih knjigah. Marsikateri od teh ulnjakov je kakor mala vila, druge pa bi morda lahko primerjal z vikendi. Saj bi prostoren ulnjak marsikdo poleti tudi res lahko uporabljal v ta namen. Iz listanja po knjigah so se mi med drugimi vtisnili v spomin Ambrožičev ulnjak v Mojstrani, Strgarjev v Bohinju, več Žnideršičevih, posebno pa Kalanov na Poljanah in Bukovčev na Prulah v Ljubljani. Zadnja dva sem videl tudi поблиže. Zelo »lušten« je gotovo Rožmanov ulnjak, ki ga gledam v »Sodobnem čebelarstvu«; da bi se le držal! Srce me namreč boli, kadar koli slišim, kako včasih ta ali oni krasni naš ulnjak zadremlje, zaspi in naposled izdihne. Menda vendar ne bo res, kar pravijo, da z gospodarjem navadno pomro tudi čebele. Naj torej žive naši čebelarji!

Zelo razveselljivo pa je, da današnji slovenski čebelarji pri gradnji svojih ulnjakov ne gledajo samo na praktičnost, temveč kažejo poleg iznajdljivosti in izvirnosti tudi smisel in čut za lepo oblikovano zunanje lice.

Lep ulnjak ni le kras vrta ali ponos lastnika, temveč tudi čast naše zemlje. Taki čebelarji so prav gotovo vredni predniki, ki so nam ohranili in pustili tako bogate tradicije.

Da pa bo slika življenja ob naših ulnjakih popolnejša in čim bolj realna, naj dodam še tale epilog, dasi brenkam z njim nekoliko na romantično trubadursko struno!

Rekli smo, da je ulnjak čebelarjev najljubši kotiček. Da – nekaterim je tako privlačen, da bi bili najraje podnevi in ponoči notri – in niso redki, ki poleg omare, mize in stola še vedno najdejo v ulnjaku kak kot tudi za posteljo. Razumem. Kako prijetno je, npr. spati na senu, ko ti blagodejni dežek škreblija svojo pesem na streho kozolca ali skednja. Še vse lepša pa je uspa-vanka drobnih brenčelic, ki ti skozi črno-zase-dene okenske mrežice brundajo na uho svojo, kakor šum slapa polno melodijo. Kako hrumi in brni v srebrno mesečino, dokler se doneči več-černi fortissimo ne upokoji ob rosnem hladu v nežni jutranji piano!

Zato pa jim tudi ne manjka vasoalcev; najbrž jih imajo še več, kot si mislimo. Eden takih je bil naš prijatelj Matevž. Naj mu bo na tem mestu ohranjen lep spomin! Kadar smo imeli predava-nje v njegovem ulnjaku, smo opazili, da stoji postelja na trati pod tepko. Vedeli smo: za danes jo je umaknil, da nam v ulnjaku napravi več prostora. Četudi se je s svojo blago ženko vedno lepo razumel, je vendar najraje in najslaje zaspal pri čebelica.

Pa naj vam povem še o Janezu! Ta je v uljnaku kuhan in pečen. Posebno rad pa se zateče vanj, kadar pride navzkriž s svojo težjo polovičko Metko. Tam se zabunka in vztraja pri zaklenjenih durih podnevi in ponoči, dokler tretjega dne nekdo ne potrka. Ima pa seveda tudi Janez v uljnaku posteljo – kako naj sicer vztraja kar tri dni in tri noči! Trka torej in trka. Janez pa, kakor da ga ni. Spet trkanje, vztrajno trkanje, trkanje brez konca . . . » Kdo je?« zagodrnja Janez, ko vidi, da prej ne bo miru. – »Jaz,« se mehko oglasi zunaj. – Janez pa spet, kakor da ne pozna glasu: »Kdo – jaz?« – »Jaz, jaz – Metka. No, Janez, odpri? Samo odpri mi!«

Teга pa ji seveda Janez ne more odreči – zdaj, ko ga je že razkrinkala. Je bil pa tudi njen glas tako mehke in mil, da se mu ni mogel več upirati. »No, kaj pa hočeš?« je zadirčno zabrunđal v tla, ko je vstopila. A kaj, ko je bila trdnjava

s tem že minirana. »Nič – samo pogledat sem prišla, če se v uljnaku tudi tako grdo držiš kot v hiši«, je pojasnila nedolžno.

Tako je za trdnjavo zletela v zrak, zakaj Janez je imel smolo kakor vedno: spet mu je ušlo na smeh, ravno ko bi se bil rad še posebno grdo držal. Kar na lepem je bil pohleven in voljan kot ostrizen koštrunček. Rad ali nerad se je spet pobotal kakor že tolikokrat prej.

Tako je za kujavega Janeza in trmasto Metko uljnjak tempelj sprave, kjer slovesno krpata svoje zakonske vezi, kadar koli preti nevarnost, da se v duhu današnjega časa zrahljajo ali celó potrgajo. Lepa pesem, ob kateri pa se, sicer polagoma, a z veliko gotovostjo, bližata srebrnemu jubileju! Nič čudnega torej, če sta si ob tako ostrih konfliktnih zagotovila že kar lep roj mladih čebelarčkov. To bodo še gradili uljnake po lepi slovenski zemlji!

FRAN LAKMAYER: »UMNI ČEBELAR«

MARJAN DEBELAK

Letos mineva 86 let od izida znamenite Lakmayerjeve čebelarke knjige »Umni čebelar«. Leta 1907 je izšel pri družbi Sv. Mohorja v Celovcu prvi del (Splošno čebelarstvo), drugo leto pa tudi drugi del (Napredno čebelarstvo) te knjige, »v kateri lahko vsak, ki se zanima za čebelarstvo, najde potrebna navodila in pouk, kako se ga oprijeti in kako v čebelarstvu napredovati«.

Župnik pri Št. Joštu nad Vrhniko Fran Lakmayer je knjigo napisal tako, kot si je sam zabičal, namreč »biti mora spisana razumljivo, poljudno in vendar tudi temeljito!«

Knjiga je prišla v številne slovenske domove in postala za tedanje začetnike in tudi za mojstre v čebelarstvu hvaležno čtivo.

Še danes jo čebelar z užitkom in pridom prebira in se čudi, kaj vse se je že pred skoraj sto leti pri nas vedelo o čebelarstvu . . .

Lakmayer je v predgovoru h knjigi, pomenljivo tudi za današnjo rabo, zapisal: »Kakor vse druge kmetijske stroke, je tudi čebelarstvo zadnji čas silno napredovalo in še vedno napreduje. Ker bo med pisanjem te knjige in njenim izdanjem preteklo precej

časa, je prav gotovo, da se bo, preden udje Družbe sv. Mohorja prejmejo to knjigo, čebelarstvo že zopet nekoliko spopolnilo z raznimi iznajdbami in poizkusi . . .«

Pisatelj je spisal to knjigo v čebelarstvo zelo razburkanem času, ko je vse vrel od novih idej. V knjigi je objavljena tudi fotografija čebelnjaka A. Žnideršiča, v katerem je le-ta preizkušal čebelarjenje v t.i. nemških panjih, še preden je razvil svoj prirejani listovni panj (AŽ).

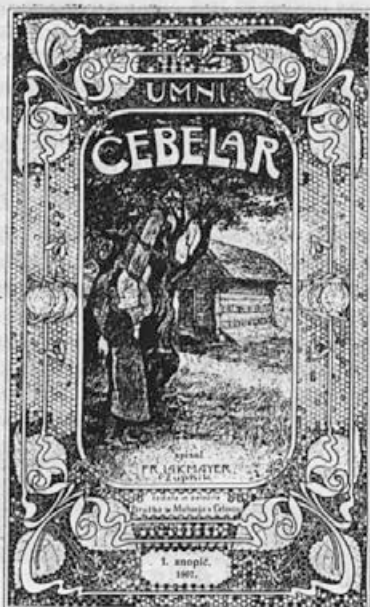
Iz uvoda k tej knjigi si priberimo nekaj zlatih čebelarških misli.

KAJ JE ČEBELARSTVO?

*Na delo, naj mraz je, naj vroče,
truditi se vsak je dolžan;
kdor delati more, pa noče,
zanj krop je predober neslán.
J. Stritar.*

Pravijo, da je čebelarstvo poezija kmetijstva, da je najprijetnejša, najcenejša in tudi najnedolžnejša zabava. Pravijo, da čebelarstvo umnemu čebelarju ponuja prav dober vir dohodkov. Ali je vse to res? Da, res je!

Vendar tudi čebelarstvo zahteva, kakor vsaka druga kmetijska stroka, precej zna-

nja in izkušenj, še več kot njegove tovarišice, sicer lahko povzroči nevesčemu čebelarju dokaj stroškov, jeze in neprijetnosti. Treba torej vsakomur, ki hoče biti vreden častnega imena »čebelar«, učiti se in zopet se učiti. Komur se lení, temu ne zelení!

Zaniknost mnogih čebelarjev je zakrivila znatni propad čebelarstva na Kranjskem. Mnogo čebelnjakov je podrtih, še več pa zapuščenih. In zakaj? »Čebelarstvo več ne nese!« pravijo nekdanji čebelarji. Seveda ne nese, ker načete napredovati! Le opazujte poljedelce, živinorejce itd. – ali se še držé zastarelih pravil, po katerih so se nekdanj v tej ali oni stroki ravnali? Kajneda, veliko so napredovali, in kolikor razumnejši je med njimi kdo v svoji stroki, toliko več dobička mu ponujata njegova razumnost in trud.

Zato ne bodimo starokopitneži in poprimo se resno tudi mi čebelarji umnega, naprednega čebelarstva! Čebelarstvo zasluži boljšega, bolj častnega mesta med kmetijskimi panogami, kakor se mu odkazuje sedaj. Pomen čebelarstva v narodnem gospodarstvu zasluži tudi pri nas večje pozornosti.

Le nekaj navedem v dokaz svoje trditve. S prenašanjem obnožnega, t.j. cvetnega

prahu iz cvetja v cvet, oplaja čebela nevedoma rastline, da postanejo rodovitnejše, da dobimo več sadja in semena. Čebele izkoriščajo ogromne zaklade sladkega nektarja, ki bi bil brez njihovega truda za človeka popolnoma izgubljen. Saj je znano, da nas le čebela zalega s sladko, tako okusno strdjo. In čebelarstva opravila! Kako nam osvežujejo duha, koliko zabave nam podeljujejo! Kako lahko čebelar pozabi pri pogledu na marljive živalce, ki nam služijo za zgled delavnosti in vztrajnosti, vsakdanjih težav in neprijetnosti! Pa to še ni vse.

Medtem, ko je treba za druge kmetijske panoge, naj se že človek loti ene ali druge, imeti precejšnjo vsoto denarja in še kaj rezervnega zaklada za nadaljnji napredek, pričneš čebelariti lahko z nezatno vsoto, in rezervnega zaklada še treba ni, ako je le krajevna čebelja paša zadostna in vreme ugodno. Čebele nabirajo povsod, ne da bi jim mogel kdo prepovedati. Saj ne narede nikjer nobene škode, ampak še koristijo. Povsod jim je vstop dovoljen, na kmečko posest kakor na kraljevo; uživajo mednarodne pravice, ki jim je nihče ne more kratiti. – Lepa Kranjska, Štajerska in Koroška, ki po vsem svetu slové zaradi svoje izvrstne čebele, so večji del čebelarstvu jako ugodne. Zakaj bi torej zanemarjali to idealno panogo kmetijstva? Zakaj bi zame-tovali to izvrstno čebelje pleme in to občudovanja vredno žuželko, ki je vzor pridnosti, varčnosti, snage in redu?

Le opazuj vse te njene lastnosti! Prepričan sem, da se ti ta koj priljubi v kljub njenemu želu, ki se ga pa kmalu privadiš in ki ne škoduje, ampak koristi. Občuduj nad njo in še posebej v njenem bivališču modrost Vsemogočnega! Nobena človeška roka ne naredi tako krasne, pravilne stavbe, kot jo izdeluje ta umna živalca. Kako lepa je vsaka posamezna celica, kako krasen celi sat.

Noben človek se nikdar ne more toliko žrtvovati za občni blagor, kakor se vsaka posamezna čebela žrtvuje za blagor svoje mamice, svojih sestra, svojega ljubega doma. Čebele so vrle domoljubke. In med, ki ga s tolikim trudom naneso, in vosek, ki ga izpoté! – Najdeš li človeka, ki bi oboje znal zadostno oceniti?

ALOJZ MAGER Z RAVEN NA KOROŠKEM JE PRAZNOVAL DEVETDESETLETNICO

Urednik JANEZ MIHELIC

Številni koroški čebelarji, predvsem starejši, poznajo enega najstarejših čebelarjev Alojza Magra. Pred kratkim pa je ta starosta koroških čebelarjev praznoval devetdesetletnico življenja. Rodil se je 13. junija 1903 leta v Podkrajju, po domače pri Božanku pri Prevaljah. Ko je končal pet razredov osnovne šole, se je začela prva svetovna vojna. To so bili hudi časi, se spominja. Nekaj časa je hodil v slovensko, nekaj časa pa v nemško šolo. Vendar ima na mladost tudi lepe spomine. Nekaj nam jih je tudi povedal, ko smo ga tik pred njegovim rojstnim dnem obiskali na njegovem domu, mu čestitali ob visokem jubileju in se mu zahvalili za dolgoletno prizadevno delo v čebelarški organizaciji.

Predstavnikom ČD Ravne na Koroškem, Jožetu Orešniku, Dragu Kerbetu in Mirku Erjavcu sva se pridružila tudi predsednik ZČDS Marjan Skok in podpisani. Bil je zelo vesel, da smo ga obiskali, saj nas je pričakal kar pred hišo, kamor smo se pripeljali po ogledu nekaterih čebelnjakov v okolici Kotelja in Raven. Predsednik Jože Orešnik mu je izročil darilo, vsi skupaj pa smo mu zaželeli še veliko let in veselja ob čebelah. Zdaj jih seveda oskrbuje njegov sin, saj sam dela ne zmore več, ker ga boljše noge. Zelo rad pa posedi v družbi in pripoveduje spomine na svojo čebelarško pot.

Pri hiši je bilo 18 otrok, vendar jih je nekaj umrlo v prvi svetovni vojni, nekaj pa za »špansko gripo«, ki je takrat razsajala. Prvo zaposlitev je dobil v železarni na Ravnah. Delo je bilo težavno, v železarno pa so iz Prevalj hodili peš. Večkrat je ostal brez dela, tako da je takrat očetu in materi pomagal doma na kmetiji. Dela ni bilo lahko dobiti, pa tudi denarja ni bilo. V železarni je nato delal do leta 1944. Leta 1940 se je poročil z Rozalijo Konečnik in imela sta pet otrok. »Vsi živi in pridni«, se je pohvalil. Žena mu je, žal, že umrla. Rad pa se spominja svojih čebelarskih začetkov, ko je pri znanem čebelarju na Ravnah ali Guštajnu, kakor se takrat reklo temu kraju, kupil dva »suha« kranjiča. To sta bila družca, ki sta lepo prezimila, saj sta imela mladi matici. Ta dva roja je kupil pri čebelarju Močniku, tedanjem šolskem ravnatelju. Močnik je pozneje odšel v Maribor, mariborski čebelarji pa so ga ohranili v lepem spominu, saj so po njem poimenovali celo svojo čebelarsko družino. Prve roje je kupil leta 1930. AŽ panje je kupil pozneje, ko si je izdelal »bečevnik«, kakor pravijo Korošci čebelnjaku. Čebele je vozil tudi na Pohorje, na Vuzenico, a največkrat »strdi od niko-der« pravi po domače. Tudi na ajdi ni vedno točil, čeprav se za za stalne stranke vedno našlo kaj medu. Nikoli ni imel veliko panjev, približno dvanajst.

Čebelarju Alojzu Magerju so čestitali ob visokem jubileju (od leve) predsednik društva Ravne g. Orešnik, tajnik Drago Kerbe, predsednik ZČDS Marjan Skok in čebelar Mirko Erjavec.

V ČD Ravne se je včlanil že leta 1933. Že čez tri leta je bil izvoljen za tajnika društva, leta 1962 pa je prevzel delo blagajnika in ga vestno opravljal do leta 1978. Leta 1983 je bil izvoljen za častnega člana ČD Ravne. Čez dve leti je kot prvi član tega društva prejel odličje Anton Janša I. stopnje. Dejaven pa je bil tudi na drugih področjih, na primer pri Rdečem križu in v Društvu upokoencev. Za delo v različnih organiza-

cijah je dobil tudi državno odlikovanje in več občinskih priznanj.

Leta 1990 sta z ženo praznovala zlato poroko, njegovega zadnjega rojstnega dne pa žal nista mogla več praznovati skupaj. Kot sam pravi, je visoko starost dočakal zato, »ker sem rad strd lizal in pil mleko, pil nisem nikdar, pa tudi kadil nisem, razen malenkost pri čebelah«. Želimo mu, da bi ga to še naprej ohranjalo pri močeh.

Urednik Janez Mihelič

POSAVSKO TEKMOVANJE MLADIH ČEBELARJEV

VIKTOR KLADNIK in ALEŠ STAROVŠKI

Letošnje srečanje in tekmovanje mladih posavskih čebelarjev je bilo 22. maja v prostorih Osnovne šole Blanca. Udeležili so se ga mladi čebelarji iz Blance, Boštanja, Koprivnice, Krškega, Leskovca, Rake in Sevnice ter Radeč.

Tekmovalci so najprej opravili pisni del. Pet najboljših je nadaljevalo kvizni del. Osnovna šola Blanca je bila prijazna gostiteljica. Pripravila je kulturni program vzorno čebelarstvo razstavo. Organizator te prireditve je bilo Čebelarstvo Sevnica, ki je to priložnost izrabilo tudi za podelitev priznanj najzaslužnejšim posavskim čebelarjem. Prihodnje leto bo državno tekmovanje mladih čebelarjev v Sevnici. Ocenjevalno komisijo so sestavljali: dr. vet. Olga Jurkošek, dr. vet. Blaž Jere, Romana Kos, Suzana Volčanjšek in Alojz Flajs. Zaradi dolgoletnega vodenja Čebelarstva društva Sevnica je bil za častnega predsednika imenoval Franc Zagorc. Za dvajsetletno mentorsko delo je bila odlikovana Minka Zupančič. Za desetletno dobro sodelovanje med sadjarji in čebelarji je prejela priznanje dipl. ing. Martina Koritnik. Za petletno mentorsko delo je prejela priznanje Suzana Volčanjšek. Podpredsednik Janez Levstik pa je marljivemu tajniku društva Viktorju Kladniku izročil visoko čebelarstvo priznanje, odličje Anton Janša druge stopnje. Ravnateljica Osnovne šole Blanca je prejela zahvalo za gostoljubje in dobro organizacijo tekmovanja.

Med tekmovanjem na šolskem dvorišču.

Minka Zupančič prejema priznanje za delo z mladimi.

Viktor Kladnik deli priznanja za dosežena mesta.

REZULTATI KVIZA:

Nižja sk.	Srednja sk.
1. Krško	1. Leskovec
2. Boštanj	2. Radeče
3. Sevnica	3. Boštanj
4. Blanca	4. Krško
5. Radeče	5. Sevnica
6. Koprivnica	6. Blanca I.
7. Šentjanž	7. Koprivnica
8. Raka	8. Šentjanž
	9. Blanca II.

Mladi čebelarji dobro vedo, da so čebele neprimerno pomembnejše zaradi oprave žužkocvetnih rastlin kot zaradi čebeljih pridelkov. Te resnice vcepljajo mladim čebelarjem prizadevni mentorji čebelarskih krožkov na osnovnih šolah. Naj omenimo le upokojeno učiteljico Minko Zupančič, ki je ne poznajo le na krški in leskovški šoli, in marljivega Francija Marolta, ki je pripeljal na tekmovanje kar tri ekipe iz sosednje laške občine. Tekmovalo je 8 ekip v nižji in 9 ekip v srednji skupini.

V imenu Zveze čebelarskih društev Slovenije se je Branko Vodopivec zahvalil mentorjem za njihovo družbeno koristno delo pri vzgoji mladih rodov.

Da smo Slovenci narod čebelarjev, ne dokazujeta le znamenita čebelarska strokovnjaka, kot sta bila Anton Janša in Peter Pavel Glavar, ampak tudi množičnost in čebelarski podmladek, ki smo ga minulo soboto z veseljem opazovali tudi na tekmo-

Mladi tekmovalci pa so prejeli darila.

vanju mladih posavskih čebelarjev na Blanci. Kdor hoče biti dober čebelar in uspešno čebelariti, se mora dosti učiti, je opozarjal že A. Janša.

Še enkrat se zahvaljujemo vsem sponzorjem, ki so omogočili to prireditve, predvsem pa podjetju MEDEX iz Ljubljane, ki že polnih 20 let podpira to kmetijsko dejavnost.

Geslo tekmovanja je bilo VAŽNO JE SODELOVATI, NE ZMAGATI.

ČEBELNJAKI V SEVNIŠKI OBČINI

FRANCI MAROLT

Na kratko in žal z zamudo vam predstavljam svoje »čebelarstvo-fotografsko« delo, imenovano **ČEBELNJAKI**. Gre za zbirko barvnih fotografij čebelnjakov in najrazličnejših stojišč čebeljih panjev v sevniški občini. Zbirka je nastajala predvsem v letih 1988 in 1989. Fotografije 215 čebelnjakov in najrazličnejših stojišč so razvrščene v štiri albume, ob fotografijah pa je veliko zanimivih podatkov o čebelarju, čebelnjaku in drugem. In kateri podatki so to?

Podatki o čebelarju

Naslov čebelarja, leto njegovega rojstva, leto, v katerem se je začel ukvarjati s čebelarstvom, poklic ali izobrazba, podatek o organiziranosti (ali je član katerega društva), podatki o morebitnem čebelarskem odlikovanju, funkciji v ČD, o tem, katere čebelje pridelke pridobiva, podatek o morebitni čebelarski tradiciji in drugo.

Podatki o čebelnjaku (ali stojišču)

Kraj, v katerem je čebelnjak ter številka in koordinate iz pregledne karte občine Sevnica, leto postavitve čebelnjaka oziroma leto namestitve panjev, če gre za stojišče, število in vrsta pridobitnih panjev, število in vrsta drugih panjev, število čebeljih družin v času fotografiranja in še nekatere druge zanimivosti, seveda v zelo skrženi obliki.

Iz števila podatkov je razvidno, da je delo obsežno. Obsežno pa je tudi glede na število oziroma odstotek čebelarstev, ki jih prikazuje. Kot sodim, mi je uspelo fotografirati 97 oziroma 99 odstotkov vseh čebelnjakov in različnih stojišč čebeljih panjev v sevniški občini. (Pojasnilo: Odstotka fotografiranih čebelnjakov in stojišč nisem mogel točno določiti, saj v nekaterih primerih nisem mogel določiti, kaj je še čebelnjak oziroma stojišče in kaj to ni več – kaj še sodi v to delo in kaj ne. Tako sem bil pogosto v zadregi, saj sem naletel npr. na zapuščen čebelnjak brez panjev ali pa na začasno pomožno stojišče z enim ali dvema panjema itd.) Dela pa sem se lotil zato, da bi ustvaril kar najpopolnejšo sliko čebelarstva v sevniški občini. Za to pa sem seveda porabil precej časa. Da sem »prekrižari« tistih 293 km², kolikor meri sevniška občina, sem na terenu preživel več kot 600 ur, in če upoštevam še preostali čas, sem za zbirko fotografij porabil približno 1000 ur.

Delo pa žal še ni povsem dokončano. Iz podatkov je mogoče izračunati različna povprečja idr. Delno sem to že storil, veliko zanimivega in poučnega pa se še skriva v podatkih in čaka na objavo. Prav tako čakajo na objavo tudi pripovedi nekaterih čebelarjev o čebelah, čebelarjenju, čebelarskih dogodivščinah itd. O tem pa kdaj drugič.

Franci Marolt s svojimi albumi čebelnjakov iz sevniške občine.

Albumi so zelo dobrodošli ob različnih priložnostih, na primer ob čebelarskih razstavah, čebelarskih srečanjih, pri čebelarskih krožkih, naravoslovnih dnevih o čebe-

larstvu itd. Večina ljudi jih rada prelista. Zanimivo pri tem pa je, kako pogosto so prebivalci sevniške občine, ki niso čebelarji, presenečeni, ko ugotovijo, koliko njihovih znancev se ukvarja s čebelarstvom. Zaradi tega **menim, da smo kot čebelarji pre-malo znani širši javnosti** in da je to ena od možnosti, ki tudi lahko pripomore k boljši prodaji čebeljih pridelkov. O tem delu bi lahko še veliko napisal, vendar naj bo dovolj. Moj namen namreč ni zagovarjati smiselnosti tega dela, ampak želimo le sporočiti, da to delo obstaja. Upam tudi, da si bodo vsi, ki bi to želeli, v Čebelarskem muzeju v Radovljici ogledali album.

Na koncu pa bi se rad zahvalil čebelarjem in vsem drugim, ki so mi pomagali pri nastajanju tega dela (s podatki in nasveti). Še posebej pa se zahvaljujem požrtvovalnemu tajniku ČD Sevnica Viktorju Kladniku.

Kljub neprijetnostim in nazadnje že nekoliko pojemajoči volji lahko rečem, da je bilo vredno truda. Zato **naj bo ta članek v vzpodbudo vsem, posebej pa še čebelarskim navdušencem, da bi se tudi sami lotili česa podobnega.**

IZLETI ČEBELARJEV ČEBELARSKE DRUŽINE »PETER MOČNIK« STUDENCI-PEKRE IZ MARIBORA

JOŽE KRIVEC

Naša družina že več desetletij skrbi ne samo za svojo osnovno dejavnost, ampak tudi za organizacijo izletov za člane in podporne člane. Samo v zadnjem desetletju smo prečesali našo lepo Slovenijo, tako da nam je ostalo le malo zanimivih krajev, v katerih še nismo bili.

Bili smo v Beli krajini, Dolenjskih toplicah, si v Kostanjevici ogledali Forma vivo, ogledali smo si Tehniški muzej Bistra, obiskali Muljavo in se spomnili na Jurčiča in Krjavlja, obiskali samostan v Stični, grad Bogenšperk, Škocjanske jame, Lipico z znamenito kobilarno, potovali prek Krasa, kjer raste zdravilni teran, se vozili ob zeleno modri Soči, si ogledali partizansko bolnišnico Franjo, obiskali Bohinjsko jezero, videli somenik štirim srčnim možem, šli k slapu Savica, bili smo na Voglu, od koder smo imeli čudovit pogled na Triglav, se peljali čez Soriško planino, si spotoma

ogledali Dražgoše in spomenik NOB pred vasjo, bili smo v Begunjah in se spomnili na trpeče rodoljube v zaporih med 2. svetovno vojno, obiskali smo rojstno hišo Franceta Prešerna v Vrbi, bili v Trziču, pot nas je zanesla tudi med skale na Jezersko, ogledali smo si Komendo, kjer je živel naš vzornik Peter Pavel Glavar; bili smo tudi na gori Oljki, v Logarski dolini, na Okrešlju, ogledali smo si muzej mašniških plaščev v radomeljski cerkvi, videli mogočno cerkev v Gornjem Gradu, obiskali smo izvir Kamniške Bistrice, se peljali z nihalko na Veliko planino med pastirje; ogledali smo si Podčetrtek in Olimlje z eno najstarejših lekarn v Evropi, videli ruševine kartuzije Jurklošter, se povzpeli na Lisco; tudi v Kumrovcu in na Sveti gori smo bili. Pot nas je zanesla tudi v Rogaško Slatino, ogledali smo si krapinskega pračloveka, videli smo veličasten spomenik Matiji Gubcu v Stubiških

Toplicah, obiskali smo grad Trakovščan v hrvaškem Zagorju, videli muzej na Ptuj-skem gradu, poskusili izvrstna vina v Slovenskih, Jeruzalemskih in Kapeljskih Goricah. Odpravili smo se tudi v koroški kot, v Črno, na Šentanel, na Sleme, v Mislinjsko dolino in še na Kope na Pohorju. Letos smo si že ogledali Savinjski gaj v Mozirju, bili na Golteh, v Topolšici in v Dobrni. Kar dvakrat smo šli na avstrijsko Koroško, saj se nam zdi, da je še vedno naša. V dolini Lobotnice (Lavant) smo obiskali St. Andraž, kraj, kjer je bil več kot 600 let sedež lavantinske škofije in šele škof Slomšek ga je v prejšnjem stoletju prestavil v Maribor. Potovali smo ob Keki na Koroškem, si ogledali grad Hochosteritz (Ostri vrh), bili pri Gospe Sveti, videli gosposvetski prestol, si ogledali Celovec in njegov Minimundus, videli Vrbsko in Osojsko jezero, bili na Otoku (Maira Worth), se vozili po Podjuni, Rožu in ob Zili, obiskali smo pobrateno Čebelarstvo družino Šmihel pri Pliberku.

Obiskali smo Kanalsko dolino in šli celo na Vršarje, kjer si podajajo roke Slovani, Germani in Romani, saj stoji ob stičišču vseh treh narodov. Lani smo se podali na avstrijsko Štajersko in si ogledali Gradec in kakšnih 15 km oddaljeni Stubinj z muzejem na prostem. Tu je na 50 hektarjih površine razstavljenih 75 starih kmečkih hiš, kašč, hlevov, mlinov iz vseh avstrijskih dežel.

Še bi lahko naštevali, pa naj bo dovolj. Povedati pa moramo, da vseh teh izletov ne bi bilo, če ne bi imeli v naši družini gospoda Andreja Gajška, ki ni samo vnet čebelar, ampak tudi dejaven član odbora družine. Vse našteje izlete je pripravil na svojo pobudo (razen sestave programa in vodenja izleta). Hodil je od hiše do hiše tako dolgo, da je zbral dovolj ljudi za avtobus. Udeleženci izletov se sprašujemo, kdo bo v prihodnje, ko bo Andrej ostarel, še organiziral izlete. Danes, pri 85-ih letih, je še poln življenja in volje do dela in želimo mu, da bi tak ostal še dolgo.

IZLET ČEBELARSKE DRUŽINE VOJNIK

FRANJO MAROŠEK

Letošnji izlet čebelarstva družine Vojnik so za čebelarje in ožje družinske člane organizirali 29. maja. Izlet je načrtoval in uspešno izpeljal prizadeveni tajnik te družine gospod Franc Kolenc.

Pred Prekorškovo gostilno v Vojniku se je ob napovedani uri zbralo vseh 62 prijavljenih. Za avtobus jih je bilo preveč, tako da sta morala na pot še dva osebna avtomobila. Najprej so se ustavili na Brniku, popili kavico in si bežno ogledali letališče. Bežno zato, ker so ga popravljali in je bila razgledna ploščad zaprta, da niso mogli videti celotnega letališča.

Z Brnika so odhiteli na Brdo pri Kranju. Tam jih je že čakala simpatična vodička, sicer študentka informatike iz Ljubljane. Ta jih je popeljala do gradu Brdo in jih seznanila z zgodovino tega protokolarnega objekta. Ogledali so si še preostalo posest, ribnike, hipodrom, vzrejališče kasačev itd. Posest Brdo je prečudovit biser na sončni strani Alp.

Seveda so se čebelarji najdlje zadržali pred čebelnjakom, ki ga tu upravlja Kmetij-

ski inštitut. Ob njem jih je sprejel dr. Janez Poklukar in jim posredoval nekaj svojih bogatih izkušenj. Njegova poglavitna misel je bila, da vsesplošne najboljše matice ni, ampak je matica dobra le v konkretnem čebelnjaku, če je prilagojena kraju in času. Zato je priporočil čebelarjem, naj sami vzrejajo matice iz najboljših plemenjakov.

Tretja postaja je bilo Poljče pri Begunjah, kjer je Center za obrambno usposabljanje ministrstva za obrambo. Pozdravil jih je upravnik centra in jim razkazal ta zelo lepo opremljen center. Tu so jim pripravili tudi obilno kosilo.

Čebelarji so pohiteli naprej na Planino pod Golico. Po načrtu naj bi se z njihalko odpeljali tudi na vrh. Ker pa so bili že pozni, so si ogledali le okolico in odpotovali proti Celju, le s kratkim postankom na Trojanah.

Z izletom so bili zelo zadovoljni. To je najboljše potrjevala tudi pesem, ki se je vse do doma razlegala na avtobusu. Zahvaljujemo se gospodu Francu Kolencu za dobro izbrano pot in uspešno izpeljan izlet.

MARTIN PUH

Morda se premalo zavedamo Gregorčičeve misli, da dolgost življenja našega je kratka. Tako nas je aprila letos zapustil naš član in prejemnik odličij Anton Janša druge in tretje stopnje Antun Puh. Rodil se je leta 1906 v številni kmečki družini. Vedno nasmejan, pripravljen na vsakršno sodelovanje, je bil dejaven kot gasilec, ribič in predvsem kot čebelar. Po stroki je bil tekstilec. Svojo poklicno pot je začel v Zemunu in jo končal v Majšperku, v bližini rojstne vasi Skrblje. Bil je ustanovni član Čebelarskega društva Majšperk. Pri njem smo se zbirali in se pogovarjali o življenju teh malih, nam tako ljubih živalic. Zadnjih deset let je usihal kot roža brez vode. Kljub temu so bile njegove misli še vedno sveže in prožne do zadnjega dne. Ponosni smo na njegove življenjske dosežke in hvaležni za njegove vzpodbudne besede, ki so nas dramile iz malodušja. Hvala ti, dragi Tine, za vsak tvoj nasmehek, za vsako lepo besedo!

Čebelarsko društvo
MAJŠPERK

ALOJZIJ MAJERIČ

Marca letos je svojo življenjsko pot sklenil čebelar ČD Maribor Tabor Alojzij Majerič.

Rodil se je leta 1914 v Desnjaku pri Ljutomeru, kjer je preživel otroštvo. Po prihodu v Maribor je začel čebelariti in je s čebelami preživel več kot 40 let. Za svojo dolgoletno skrb za čebele je prejel odličji Anton Janša II. in III. stopnje.

Od njega smo se poslovili s čebelarskim praporom na pobreškem pokopališču v Mariboru.

Spominjali se ga bomo kot skromnega in vzornega čebelarja.

Čebelarska družina
MARIBOR TABOR

FRANC ZAGORC

V 68. letu starosti se je končalo bogato življenje Franca Zagorca. Bil je človek pokončne drže, širokega pogleda in poln idej. Toda sam Franc je bil vedno tih in delaven in nikoli ni izstopal.

Rodil se je leta 1926 v Loki pri Zidanem Mostu. Gimnazijo je končal v Celju. Kot prometnik je služboval na železnici.

Že kot 22-leten fant se je zapisal čebelarstvu, se začel z njimi ukvarjati in raziskovati čebele. Bil je čebelarski mojster, specialist in raziskovalec. Pri svojih čebelicah je vselej našel mir in zadovoljstvo.

V čebelarsko društvo se je včlanil leta 1950. Postal je čebelarski preglednik in je dejavno sodeloval z veterinarsko službo pri zatiranju čebeljih bolezni. Kar 22 let je bil blagajnik društva in član upravnega odbora. Predsednik Čebelarskega društva Sevnica je bil 14 let, štiri leta pa tudi predsednik posavskih čebelarjev. Več let je bil mentor čebelarskega krožka na osnovni šoli Sava Kladnika v Sevnici. Pri ZČDS je bil član komisije za tehnologijo in razvoj, ki je sprejela zaščitno znamko slovenskega medu.

Njegove pomembne dejavnosti:

- Leta 1960 je začel smukati cvetni prah.
- Leta 1961 je izpopolnil avstrijski vakuumski pitalnik za člane društva.
- Leta 1964 je dopolnil društvena pravila.
- Leta 1970 je začel aktivno pridobivati cvetni prah »izkopanec«.
- Leta 1973 je začel pridobivati matični mleček in vzrejati matice. Istega leta je začel akcijo sajenja medovitih rastlin v društvu.

– Leta 1979 je uspešno vodil tečaje o vzreji matic in pridobivanju matičnega mlečka v Posavju.

– Leta 1984 je sodeloval pri ustanovitvi Čebelarkega društva Šentjanž.

– Dejaven je bil pri proslavi 50. obletnice ČD Sevnica in prizadeval se je za razvitje društvenega prapora.

– Leta 1985 je iz Južne Koreje za društvo uvozil korejske smukalnice.

– Vsa leta je raziskoval zdravilne učinkine propolisa in s posameznimi izdelki za apiterapijo dosegel vidne uspehe (propolis svečka).

– V zadnjih letih, ko imajo čebele vse več naravnih sovražnikov, je razvil svoj način biološkega zatiranja varoze, in sicer z ustavitvijo zaleganja matice v času kostanjeve paše.

– Leta 1988 je bil prvi izdelovalec fluvalinatnih ploščic za Posavje in s tem je obrzdal uničevalni pohod varoze.

– Za svoje delo v korist čebelarstva je prejel odličje Anton Janša I. in II. stopnje in bil imenovan za častnega predsednika ČD Sevnica.

Zadnji tedni pred smrtjo so ga zaznamovali s trpljenjem. Kljub temu je še tik pred odhodom v bolnišnico s sinom Bojanom zadnjič obiskal čebelnjak na Bregu. Neizprosna bolezen mu je prekrizala še vrsto raziskovalnih načrtov.

Tako smo že brez njega uresničili njegovo zamisel o posavskem tekmovanju mladih čebelarjev na Blanci. Pripravil je tudi še osnutek programa ob 60-letnici društva in za republiško tekmovanje mladih čebelarjev. Testiral je tudi trietažni panj in nova zdravila – bayvarol proti varozi.

Franca bomo v društvu pogrešali. Spominjali se ga bomo kot dobrega človeka in vzornega čebelarja. Skrb za čebele bodo prevzeli sinova in hči ter vnuk Matevž.

Na njegovi zadnji poti smo ga številni prijatelji in čebelarji pospremili z osmimi prapori iz Posavja. V imenu ČD Sevnica se je od našega častnega predsednika poslovil podpredsednik Janez Levstik, v imenu Sveta posavskih čebelarjev in ZČDS pa Branko Vodopivec.

**Svet posavskih čebelarjev
in čebelarstvo društvo
SEVNICA**

ZVONKO ŽUPNEK

Čebelarji Čebelarke družine Vojnik smo se maja letos s praporom poslovili od dolgoletnega člana naše družine Zvonka Župneka. Zvonko je bil vester član naše čebelarke družine od leta 1964, ko je začel čebelariti. Bil je zelo dejaven. Večkrat nam je za skladiščenje in delitev sladkorja drugim članom ponudil tudi prostore. Rojen je bil leta 1937 in se je šele pred nedavnim upokojil, vendar zasluženega počitka ni mogel dolgo uživati. Za svoje delo je prejel odličje Anton Janša III. stopnje.

Člani čebelarke družine Vojnik bomo pokojnega Zvonka ohranili v najlepšem spominu.

**Čebelarke družina
VOJNIK**

IZDELAVA ČEBELARKE OPREME

Čebelarji, nabavite sodobno čebelarke opremo pri proizvajalcu z dolgoletno tradicijo

Nudimo vam:

- Vse vrste točil iz aluminijaste in nerjaveče pločevine z ročnim gonilom ali avtomatskim krmiljenjem
- stroje in pripomočke za odkrivanje satja v več izvedbah
- parne kuhalnike voščin
- posode za shranjevanje medu iz nerjaveče pločevine različnih dimenzij
- ospalnice in drug čebelarke pribor

SE PRIPOROČAMO!

ANTON LOGAR, Zupanova 1, 64208 Šenčur, telefon (064) 41-663, 43-123.

OBVESTILO

Vljudno prosimo vse čebelarje, ki številke 7-8/93 Slovenskega čebelarja ne potrebujejo več, naj ga pošljejo (lahko brez znamke) na ZČDS. V tiskarni je namreč prišlo do napake, zato le-te številke približno 100 čebelarjev ni prejelo. Nekateri vežejo vse letnike, pa bi jim vrnjene številke posredovali. Hvala za razumevanje.

ZČDS

ali oglasi

ZARADI bolezni prodam 22 naseljenih AŽ panjev, inf. (069) 22-365.

ZARADI bolj pestre ponudbe zamenjam nekaj kvalitetnega lipovega medu za kostanjevega (do 300 kg), inf. (064) 631-027 zvečer.

PRODAM TAM 125 T 12 – vozen – za prevoz 54 AŽ panjev. Cena 2.500 DEM, ter 27 AŽ novih 10 S po 5.000 SIT, inf. (061) 662-666 Škofljica.

PRODAM 8 novih naseljenih AŽ 9 S ali zamenjam za 5 novih naseljenih LR, inf. (064) 215-258.

PRODAM parcelo 1832 m² pri Črnomlju ter več parcel gozdov in travnikov, skupaj 21 ha. Kleč – Konjski hrib, inf. (061) 800-225.

PRODAM TAM 2000, predelan za prevoz čebel – 48 AŽ in 25 čebeljih družin (lahko s panji), inf. (064) 57-328.

PRODAM TAM 2001 s kontejnerjem, inf. (061) 722-563.

PRODAM nove 5 in 7 S prašilčke, ročno cinkane, zbite satnike zaklade in TAM 5000, atestiran, inf. (061) 654-073.

PRODAM AŽ 10 S, inf. (061) 263-510 popoldan.

ZAMENJAM čist akacijev med za druge sorte ali ga ugodno prodam, inf. Sotlar (061) 59-610.

IZDELUJEM PVC pokrove za kozarce, inf. Bizjak (067) 23-586.

PRODAM naseljene LR panje in AŽ prašilčke, inf. Vidmar (064) 721-271.

PRODAM 30 AŽ 10 S s čebelami, cena po dogovoru, inf. (068) 58-302.

ZARADI bolezni ugodno prodam zdrave čebelje družine z novjšimi panji: 12 družin 10S po 70 DEM, 2 7S po 30 DEM, 3 5S po 20 DEM, inf. (061) 345-225 med 7-9 in 20-21 uro.

UGODNO prodam TAM 125 T 12, motor generalno obnovljen, atestiran, reg. do 5/94 z 72 panji in čebeljimi družinami. Cena po dogovoru, inf. (069) 87-423 po 20, uri.

TRGOVINA ČEBELICA Slovenska Bistrica, Trubarjeva 2 ima na zalogi nistatin proti poapneli zalegi. Naročite lahko tudi po povzetju na tel. (062) 811-465.

EMBALAŽO za med izdelujemo in prodajamo. Posode so izdelane iz prozorne plastike s pokrovom, volumen 1/4, 1/2 in 3/4 litra.

CHEMOPLAST Ljubljana, Brilejeva 15, tel. (061) 198-853.

IZDELUJEM sončne topilnike za vosek. Cena ugodna, Kimovec Tomaž, tel. (061) 824-032.

ČEBELARJI! Nudim vam sestavine za KAS – pelin in borovi vršički, ki preprečuje nose mavost čebel, pripravek ubija okoli 90 % varoj in spodbuja matico k zaleganju. Zvarek iz sestavin se doda v zadnje kilograme jesenske dopolnilne zimske zaloge in v zgodnjo spomladansko dražilno krmno. Prevzem osebno ali po pošti s povzetjem in navodili.

JANEZ FIRM, Podšentjur 10, 61270 Litija. Telefon (061) 882-096 konec tedna.

PRODAJA IN NAKUP ČEBELARSKEGA KOLEDARJA 1994

Vabimo vse čebelarje in čebelarska društva, da se pridružijo prodajni akciji za prodajo čebelarskega koledarja za leto 1994. Osnutek koledarja s čebelarskimi motivi, ki ga bo izdala ZČDS, bo pripravljen konec septembra. Ponudite ga obrtnikom in podjetjem na vašem območju, primeren pa je tudi za vašo uporabo z dotiskom naziva vašega društva. Pokličite nas in poslali vam bomo osnutek in druge podatke.

Sprejemamo tudi naročila. Telefon (061) 210-992.

ZČDS

KJE LAHKO KUPITE STEKLENO EMBALAŽO IN NALEPKE ZA MED

Nobena trgovska organizacija v Sloveniji ne odkupuje cvetličnih medov, zato ga boste morali sami ponuditi odjemalcem. Da bi vam olajšali nakup steklene embalaže, smo se dogovorili s čebelarji z različnih območij, da bodo prodajali kozarce za med:

- za severovzhodno Slovenijo: Medobčinska zveza čebelarskih družin Murska Sobota, vsak torek od 15. do 17. ure, dogovorite se z g. Antonom Štefkom, tel. (069) 48-265;
- za Koroško: vsak delavnik, dogovorite se z g. Alojzom Porijem, tel. (0602) 22-654, Ravne na Koroškem;
- za Primorsko in Notranjsko: vsak torek od 15. do 19. ure, pokličite g. Dušana Tomažiča, tel. (065) 65-254, Vrhpolje/Vipava;
- za osrednjo Slovenijo: vsak torek od 10. do 18. ure, pokličite g. Davida Ferleta, tel. (061) 487-876, Dobrunje;
- za Dolenjsko: vsak torek in petek ves dan, pokličite g. Poldeta Kolenca, tel. (068) 28-181, Novo mesto;
- za Gorenjsko: vsak dan, razen nedelje, od 15. ure naprej pokličite g. Braneta Kozinca, tel. (064) 733-203, Lesce.
- za Štajersko: vsak dan zjutraj ali zvečer, pokličite g. Petra Močnika, tel. (063) 742-434, Šibenik/Šentjur

Na zalogi imajo kilogramske kozarce z navojem in PVC ali kovinske pokrove. Cene so od 35,00 do 40,00 tolarjev za komplet, odvisno od tega, za kakšno embalažo se boste odločili in kje jo boste kupili. Embalaže ne pošiljamo po pošti!

Zveza ima na zalogi tudi navadne in samolepilne etikete za kozarce z medom. Naročite jih po telefonu (061) 210-992, pošljemo pa vam jih po povzetju.

ZČDS

POJASNILO

V Slovenskem čebelarju št. 7-8 smo na zadnji strani objavili, kje lahko kupite embalažo za med. Ker sta poletni številki naše revije združeni, smo z objavo naslovov prodajalcev embalaže pohiteli, saj smo vam obvestilo želeli posredovati še pred izidom septembrske številke.

Obvestilo smo objavili na podlagi pogodbe z dobaviteljem-podjetjem Diagonala, sklenjene 17. junija letos. Žal pa se podjetje zaradi različnih vzrokov štirinajst dnevnega dobavnega roka ni držalo in nam je embalažo poslalo s tritedensko zamudo 28. julija letos.

Vestnim prodajalcem in nestrpnim kupcem se zaradi tega opravičujemo.

Tajnik
Milan Runtas

ČEBELARSKA PRODAJNA RAZSTAVA BO OD 23. DO 26. SEPTEMBRA 1993 V DOBRUNJAH PRI LJUBLJANI

Vse čebelarje, ki so se prijavili za prodajo in ocenjevanje kakovosti medu na razstavi v združenem domu v Dobrunjah pri Ljubljani, prosimo da pripeljejo med za prodajo in vzorce za ocenjevanje 23. septembra do 8. ure v združni dom. Med za ocenjevanje naj bo v četrtkilogramskih kozarcih, ti pa naj bodo označeni s šifro, znano samo lastniku, iz z navedbo vrste medu. Med bo vsak lastnik prodajal sam. Vzorce pa lahko pošljete tudi na naslov Jože Novak, Avsečeva 5, 61103 Ljubljana.
Pošljete lahko vzorce več vrst medu

Prireditveni odbor

Čebelarji – čebelarske družine

ČEBELARJI – LJUBITELJI NARAVE

Nudimo sadike AMORFE in KÜBLERJEVE
vrbe ter lepo cvetočih dreves EVODIJE
in KERLATERIJE!

Pošiljamo tudi po pošti!

Tel.: popoldan (061) 59-610

Nace Sotlar, Pšatnik 20, 61211 Šmartno pod Šmarno goro

* * *

Časopis Slovenski čebelar je ustanovilo »Slovensko čebelarsko društvo za Kranjsko, Štajersko Koroško in Primorsko« leta 1898.

Izdaja ga Zveza čebelarskih društev Slovenije, Cankarjeva 3/II, 61000 Ljubljana, tel.: (061) 210-992.

Časopis izhaja v Ljubljani vsakega 1. v mesecu in je oštevilčen z zaporedno številko meseca. Časopisni (izdajateljski) svet sestavljajo: Marjan Skok, Stanislav Hajdinjak, Pavle Zaletel, mag. Janez Poklukar, dipl. oec. Aleš Mižigoj.

Uredniški odbor sestavljajo: prof. Janez Mihelič, inž. Jože Babnik, mag. Franc Javornik, inž. Janez Poklukar, dipl. vet. Mira Jenko, Marjan Debelak in Pavle Zaletel.

Glavni in odgovorni urednik: prof. Janez Mihelič

Lektorica: prof. Nuša Radinja

Letna naročnina za nečlane znaša za leto 1993 2.500,00 SIT. Posamezna številka pa stane 250,00 SIT.

Članarina, skupaj z naročnino za Slovenski čebelar je 1.700,00 SIT.

Člani imajo pravico do enega brezplačnega oglasa do 20 besed v tekočem letu, vsako nadaljnjo besedo pa plačajo po veljavnem ceniku za splošne oglase.

Cene reklamnih oglasov: cela barvna stran na ovitku 25.000,00 SIT, v sredini 15.000,00 SIT, pol strani 7.000,00 SIT, četrt strani 4.000 SIT. Popust pri ceni za 3- do 5-kratno objavo je 10 odstotkov, za 6- do 10-kratno objavo 20 odstotkov, za celoletno objavo 30 odstotkov. Cena splošnih oglasov je 40,00 SIT za besedo, enaka cena velja tudi za osmrtnice, ki vsebujejo več kot 40 besed.

Številka tolarkega žiro računa pri SDK v Ljubljani je: 50101-678-48636.

Po mnenju Ministrstva za informiranje Republike Slovenije (23/39-92) šteje mesečnik Slovenski čebelar med proizvode informativnega značaja, iz 13. točke tarifne številke 3, za katere se plačuje davek od prometa proizvodov po stopnji 5%.

Tiska KURIR print d.o.o. Ljubljana, Parmova 39.

Rokopisov in nenaročenih fotografij ne vračamo.

Poiščite prave virtuoze

V SKB banki poslujemo tako, kot to zahteva sodobno podjetništvo.

Na tolarskem in deviznem področju nudimo odličen bančni servis

podjetjem, občanom, obrtnikom, kmetijcem, umetnikom...

Trgujemo z vrednostnimi papirji, poslujemo s kreditnimi karticami,

za dopolnitev bančne ponudbe - na področju investicij,

prometa z nepremičninami, sefov, depojev, umetnin in zlata - pa smo

ustanovili tudi posebna podjetja. Celovito ponudbo nudimo preko

razvejane poslovne mreže po vsej Sloveniji.

Vi samo izberete obliko sodelovanja.

Dokazujemo, kaj zmoremo

SKB BANKA D.D.